Inozemska izdaja

Univerzitetna biblioteka v Ljubljani

Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Leto XXII., št. 271 Ljubljana, sreda 25. novembra 1942-XXI Cena cent. 80

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštno-čekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti, Corr. Post. No 11-3118
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka Naročnina znaša mesečno Lir 18.—, za inozemstvo vključno s »Ponedeljskim Jutrom« Lir 36.50.
Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica štev. 5, telefon štev. 31-22, 31-23, 31-24.
Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ad estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Izvidniške akcije v Severni Afriki

V alžirskih vodah spet zadetih več sovražnih parnikov, med njimi en rušilec — Potopljena sovražna podmornica

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 24. novembra naslednje 913. vojno poročilo:

Na fronti v Cirenaiki in na alžirsko-tuniški meji izvidniške akcije.

Nemška letala so v posrečenih napadih v alžirskih vodah zadela in težko poškodovala pet parnikov, med njimi veliko potniško ladjo ter en rušilec.

Na Sredozemskem morju je protiletalsko topništvo zbilo 7 sovražnih letal. Neko drugo letalo se je zrušilo v morje v borbi.

Naši letalski oddelki so ponovno bombardirali letališče v Micabbi.

Neka naša pomorska edinica pod poveljstvom poročnika bojnega broda Marja Colussia je uničila na Sredozemskem morju sovražno podmornico.

Uspešna nočna akcija Kr. letalstva

Operacijsko področje, 23. nov. s. V preteklí noči je Kr letalstvo med ofenzivnimi akcijami v področju Alžira potopilo tri velike tovorne parnike, dodeljene prevažanju čet in potrebščin za angloameriške sile, ki so se izkrcale v Alžiru, ter je zadelo nadaljnje edinice sovražnega brodovja. Med 20.05 in 20.25 v nedeljo so bombniki, pripadajoči eskadri Bruno Mussolini, pod poveljstvom kapitanov Ernesta Sassia in Giambettiste Semprinja dosegli Alžir, da bi bombardirali ladje, ki so se nahajale v sidrišču.

Navzlic izredno hudi sovražni reakciji so bombniki dobro merili. Potem ko so odvrgli bombe na sovražne edinice, je bilo opaziti več eksplozij in požarov. Videli so, kako se je potopil neki večkrat zadeti in hudo poškodovani parnik.

Odred torpednih letal 130. skupine je rišel isto noč nad Alžir. Ko se je skupina pribl ževala cilju, je eno imed etal, katerega poveljnik je bi poročnik Francesco Cossu, napado s torpedi okrog 3. ure parnik, ki se je z drugimi vred nahajal med rtom Corbelin in rtom Bengut. Videli so, da je bil parnik zadet in da se je potopil.

Ob 3.35 je neko drugo torpedno letalo s poveljnikom poročnikom Antonom Vellerom napadlo v sidrišču Alžira 10.000 tonski parnik. Posadka je videla da je torpedo eksplodiral in da se je ladja vnela in se potopila. Izredno močna protiletalska obramba je letalo zadela, a letalo se je skupno z ostalimi vrnilo na oporišče.

Ostala letala so izstrelila torpeda na parnike v alžirskem sidrišču. Zaradi izredno hude sovražne reakcije ni bilo mogoče ugotoviti nadaljnjih potopitev, toda po obsegu eksplozij in požarov v sidrišču je soditi, da je sovražnik utrpel še druge izgube.

Neprestana ofenzivnost letalstva Osi

Tokio, 23. nov. s. Japonski tisk piše z velikim poudarkom, kako je italijansko in nemško letalstvo z neprestani ofenzivni akciji na strateškem bojišču v francoski Severni Afriki in tako so bile zalane s temi akcijami samo v dveh tednih izredno hude izgube anglosaškim letalsko-pomorskim silam.

Delo Kr. italijanske Akademije

Ostro žigosanje barbarskega angleškega pustošenja neprecenljivih kulturnih zakladov

Rim, 24. nov. s. Te dni so se v palači Farnese vršile prve seje razredov Kr. italijanske Akademije. V oddelku za filozofijo in zgodovino je podpredsednik le Stefani orisal program tekočega akademskega leta. Periklej Ducati pa je imel spominski govor o znanem arheologu in pompeanistu Antoniu Solianu. Gino Funaiuoli je govoril o rimskem pesniku Salustu, orisal njegov lik in ga pravičneje ocenil kot zgodovinarja in človeka.

V oddelku za prirodoslovne vede je akademik Severi izrazil podpredsedniku Vallauriju sožalje oddelka za veliko njegovo žrtev na oltar Domovine. Podpredsedniku je namreč padel sin v vojni. Severi je dejal: Junaštva vrle italijanske mladine, ki se gode vsak dan na vseh frontah napolnjujejo naše duše z ganjenim ponosom ter so obenem gotovo jamstvo za bodočnost Domovine in za izid sedanje silovite borbe. Giancarlo Vallauri se je zahvalil za izraženo sožalje ter je na navzoče naslovil plemenite besede o dolžnosti, ki so ji v tem trenutku vsi podvrženi, predvsem pa znanstveniki. Francesco Pertinalli se je nato spominjal Ferruccia Vanzettija, poudarjajoč njegove važne raziskave v raznih vprašanjih patološke anatomije.

V oddelku za slovstvo se je podpredsednik Formichi z ginjenimi besedami spominjal pok. Pavla Emilija Pavolinija. Nato se je seja bavila z bližnjo proslavo 2000-letnice rimskega pesnika Catula.

Umetnostni odsek, ki mu je v odsotnosti Mascagnija predsedoval Marcel Piacentini, je na predlog slednjega sklenil ostro žigosanje divjaških pustošenj, ki jih povzročajo sovražni poleti v nekaterih najlepših in najslavnejših italijanskih mestih. Izrazil je trdno zaupanje, da bodo uporabljeni ukrepi rešili, kolikor se le da, neprecenljive zaklade naše umetnosti in naše zgodovine ter jih zaščitili pred vsakim nadaljnjim barbarskim uničevanjem.

•

Častni doktor univerze v Bukarešti

Bukarešta, 23. nov. s. Ob otvoritvi akademskega leta na univerzi v Bukarešti je bil imenovan profesor Eugenio Morelli, ravnatelj zavoda Carlo Forlanini v Rimu, za častnega doktorja te univerze.

Svečanost v Italijanskem kulturnem zavodu v Tokiu

Tokio, 23. nov. s. Danes je bila v Italijanskem kulturnem zavodu svečanost z odkritjem stebra, ki je bil postavljen na pobudo veleposlanika v spomin na to, da so predniki barona Mitsuia, ki je daroval zemljišče, kjer stoji zavod, tam stanovali in prebivali. Svečanosti se je udeležil veleposlanik z vsemi člani veleposlaništva.

Utvare sovražnika in moč Osi

Vsak svoj najmanjši uspeh izkorišča sovražnik za nove injekcije svoji javnosti, ki pa se navzlic vsem opevanjem nepomembnih vojnih dejanj ne more otresti zaskrbljenosti glede na nadaljnji razvoj dogodkov. Povsem drugačno je razpoloženje v taboru Osi, kjer ni valovanj v razpoloženju množic, kajti njih zaupanje v končno zmago je neomajno. To pa zato, ker izhaja iz mirnega, hladnega in uravnovešenega zasledovanja dogodkov na vseh bojiščih in iz zaupanja v voditelje. Velesili Osi, kakor je te dni zapisal nemški list »Frankfurter Zeitung«, vedno stvarno presojata položaj, ne da bi izgubili smisel za razmerje. Zato pravilno vrednotita doslej dosežene uspehe, zavedajoč se obenem velikih nalog, ki ju še čakajo v bodoče.

Njihovo zaupanje v končni izid te borbe sloni na nekaterih dejstvih, ki jih sovražnik ne more spremeniti. Po treh letih borbe sta dobili v svoje roke tako trdne postojanke, da lahko povsem mirno gledata naprej. Na sovražnikovo potezo v Afriki je Os odgovorila mirno in preudarno in je že dosegla pomembne uspehe, a nobenega dvoma ni, da ni še izgrala vseh svojih kart. Navada držav Osi, piše navedeni nemški list, da bi svoje načrte zaupali javnim razpravam. Lahko pa rečemo, da se s poslednjimi dejanji ni izčrpala nji njuna domišljija niti njuna močna, drzna in nadvse vztrajna energija. Prav zato lahko javnost v državah Osi povsem mirno čaka na nadaljnji razplet dogodkov. Ne smemo končno pozabiti, da razpolaga evropska trdnjava, kakor se upravičeno označuje obrambna pripravljenost vse evropske celine, z neizčrpnimi viri snovi in ljudi, z izredno sposobnostjo vojne proizvodnje ter tolikšno neodvisnostjo v pogledu prehrane, predvsem pa s tako izpopolnjeno vojaško znanostjo, da je lahko kos slehernemu odločilnemu dogajanju ne le na svoji notranji fronti, temveč tudi v zvezi z nejčrpnimi možnostmi, ki jih nudi povezana in skupna strategija držav trojnega pakta.

Tako vidimo, zaključuje omenjeni nemški list, da je na eni stran skupina držav, ki bi morale spet zavzeti vse ogromne izgubljene postojanke, ako bi hotele zmagati, medtem ko je na drugi strani skupina držav Osi in Trojnega pakta, ki je v tej vojni že zmagala, le da ohrani in obrambno zavaruje, kar že ima v svojih rokah. Zmaga seveda ne pride sama od sebe, treba si jo je priboriti. Toda sile Osi stoje pred vsako novo preizkušnjo mirne, zanašajoč se na svojo moč in zaupajoč v svoj končni uspeh.

Pristop k trojnemu paktu je rešil Rumunijo

Bukarešta, 23. nov. s. Listi še vedno objavljajo komentarje ob drugi obletnici pristopa Rumunije k trojnemu paktu. »Timpul« omenja n. pr. dogodek pred podpisom pakta in piše, da je Hitler 14 dni pred sovjetskim napadom na Besarabijo in Bukovino, ko se je sestal v Berlinu v Molotovom, na vprašanje sovjetskega komisarja ali se bo nemško jamstvo Rumuniji izvajalo ob morebitnem ruskem napadu na Rumunijo, pritrdilno in kategorično odgovoril. Nobenega dvoma ni bilo glede sovjetskih namer. Nemška lojalnost je rešila Rumunijo, ki je 10 dni nato pristopila k trojnemu paktu. List poudarja nadalje, da je je po dveh letih več ko gotovo, da bi Rumunija brez tega pristopa postala žrtev boljševiške invazije in bila zbrisana z evropskega zemljevida. Z jasnim pogledom v bodočnost je maršal Antonescu preprečil tako katastrofo in danes se rumunske oborožene sile bore ne samo za obstoj naroda, temveč tudi za evropsko kulturo.

Budimpešta, 23. nov. s. Turčija in Madžarska se pogajata za obnovitev trgovinske pogodbe in pogodbe o plačilih. Razgovori med obema delegacijama zadovoljivo potekajo. Dosežen je bil sporazum glede količine izmenjave blaga, ki bo znatno povečana v primeri s preteklim letom.

Več sto sovražnih tankov uničenih

Izjalovljeni sovjetski napadi pri Ilmenskem jezeru — Uspešne letalske akcije v Severni Afriki — Pred Oranom potopljena križarka

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 24. nov. Nemško vrhovno poveljstvo je izdalo danes naslednje vojno poročilo:

Na področju Kavkaza so neugodni vremenski pogoji preprečevali večje borbene operacije.

Južnozapadno od Stalingrada in v velikem loku Dona so sovjetske čete, žrtvujoč brezobzirno moštvo in vojni material, vdrle v obrambno fronto ob Donu. V teku so protiukrepi.

V trdovratnih in sprememb polnih bojih zadnjih dni je bilo več sto sovjetskih oklopnih vozil uničenih. Oddelki nemškega in rumunskega letalstva so kljub neugodnemu vremenu stalno podpirali vojsko na kopnem.

V Stalingradu samo krajevne bojne operacije.

Novi močni napadi Sovjetov južnovzhodno od Ilmenskega jezera so se izjalovili.

V ozemlju ob izlivu Volhova je bilo več sovražnih transportnih vlakov z letalskimi napadi uničenih.

V Cirenaiki in na tuniško-alžirski meji udejstvovanje izvidniških oddelkov. Letalski napadi so bili podnevi in ponoči usmerjeni proti angleškim oklopnim oddelkom in avtomobilskim kolonam v zapadni Cirenaiki.

Ob obali severne Afrike so strmoglavna letala z dobrim učinkom napadla železnice, motorna vozila in topniške postojanke. Ob priliki bombardiranja vojaških ciljev v Alžiru je bilo v noči na 23. t. m. zadetih s težkimi bombami pet sovražnih parnikov, med njimi neka velika ladja, kakor tudi en rušilec.

Nemška podmornica je pred Oranom z dvema torpedoma zadela sovražno križarko, ki je bila zavarovana z več rušilci. Računati je s potopitvijo križarke.

Protiletalsko topništvo je v Sredozemlju sestrelilo 5 sovražnih bombnikov.

Nad francosko zapadno obalo so nemški lovci sestrelili 5 štirimotornih sovražnih bombnikov. Eno lastno letalo je bilo izgubljeno.

Sovjetska ofenziva ob spodnjem Donu je našla Nemce docela pripravljene

Nemške in zavezniške čete so slej ko prej v položaju, da lahko zmagovito vrše svojo nalogo

Berlin, 23. nov. s. Glede bitke, ki divja že štiri dni južno od Stalingrada in v velikem loku Dona, so na današnji konferenci inozemskega tiska izjavili, da za trenutek ni mogoče dati podrobnih podatkov. Omejuje se na tolmačenje, da gre za poskus velike sovjetske ofenzive. Borbe se označujejo za precej ostre in podčrtava se, da je treba smatrati uničenje tankov in drugih vojnih potrebščin sovražnika za važen uspeh nemške in zavezniške obrambe. Ofenziva ni bila za nemško vrhovno poveljništvo nobeno presenečenje. Že dolgo je bilo opaženo močno zbiranje čet. Nemški protiukrepi so seveda v teku.

Berlin, 23. nov. Sovjetski glavni stan nadaljuje z objavami fantastičnih »posebnih poročil«, v katerih širi najbolj optimistične vesti o poteku ruske ofenzive, ki se je pred nekoliko dnevi začela ob dolnjem Donu ter v odsekih na severozapadu in jugu Stalingrada. Istočasno moskovsko, britanska in ameriška propaganda z velikim krikom in bobnanjem govore o vojaški pobudi boljševikov, ki temelji baje na strateškem načrtu z osnovnim namenom osvoboditi južno Volgo nemške kontrole in osvojiti si gospodujoče položaje ob Donovem kolenu. Boljševiška in plutokratska propaganda že ve poročati o silnih »zmagah«, ki jih je dosegla rdeča armada od začetka sedanjega napada. Vsemu temu organiziranemu kriku v sovražnem taboru postavlja Berlin nasproti popolno mirnost, mešano z velikim dodatkom ironije, češ da so se zavezniki zopet oprijeli stare taktike in pijejo na medvedovo kožo.

Nemški viri se vzdržujejo objav podrobnosti o obrambni bitki, v katero so zapletene nemške divizije in divizije onih držav, ki podpirajo poštena prizadevanja Nemčije za uničenje boljševizma. Vendar se iz opazk nemškega vrhovnega poveljstva lahko ugotove štiri osnovne točke.

1. Sovražnik nima več možnosti presenečenja in ta moment je važen pri vsakem ofenzivnem podjetju. V preteklih tednih je nemško letalsko izvidništvo javljalo zbiranje sovjetskih čet in materiala v odseku Volge, zato je nemško vrhovno poveljništvo ukrenilo vse potrebno, da vzdrži napad velikih sovjetskih množic ter ga popolnoma obrezuspeši.

2. Ruska ofenziva se je postopoma širila, tako da je napadel zavzela prav znaten obseg. Zavezniške čete morajo prestajati strahovite boje, toda so slej ko prej v takem položaju, da lahko zmagovito vrše svojo nalogo.

3. Kakor drugekrati, se je tudi pri tej ofenzivi dogodilo, da so bili nemški položaji tu in tam v začetku vtisnjeni. Ker pa so te vrzeli zelo omejenega obsega, vsi ti vdori niso bili nikaka znatnejša nevarnost, marveč je fronta trdna. Pa tudi zveze, ki vodijo iz zaledja ter oskrbujejo vojsko, so zavarovane, s čimer je zagotovljen ugoden izid obrambne bitke.

4. Čete, ki jih je sovjetsko vrhovno poveljstvo vrglo v bitko, so zelo raznovrstne. V posameznih odredih so pomešani stari vojaki, 40- in 50letni možje ter zelo mladi novinci, ki včasih nimajo niti 18 let ter je njihovo izvežbanje zelo pomanjkljivo, ker se je izvršilo v vsej naglici.

Iz teh okoliščin se izvaja, da je bila tudi sedanja ruska ofenziva le prenagljeno podjetje, prirejeno istočasno z vpadom Anglosasov v Severno Afriko. (»Il Piccolo.«)

Finski odsek

Helsinki, 23. nov. s. V zadnjih 24 urah so se finski lovci pri Kronštatu trikrat zmagovito spopadli s sovjetskim letalstvom. Sovražnik je pri tem izgubil 4 Spitfire, 2 Tomahoka, 1 bojno letalo tipa »112« in 1 bombnik tipa »DD 3«. Na naši strani ni bilo izgub. Finski bombniki so napadli tudi sovražno zaledje in učinkovito zadeli cilje. Preteklo noč je bilo v Helsinkih od 22.30 do 5.30 šest letalskih alarmov. Sovjetsko letalstvo je v zaporednih valovih odvrglo bombe raznih kalilrov, med njimi nekaj težkih bomb, na mesto in predmetja. Ena oseba je bila ranjena, dva majhna požara sta nastala, ostala škoda je bila neznatna. Izredno živahna je bila protiletalsk obramba. Sovjetska letala so metala bombe tudi pri Kamini, ne da bi povzročila škodo. Ob zori je eno sovetsko letalo prodrlo do srede Finske in metalo bombe, ne da bi nastala kakšna škoda. Nič pomembnega se ni zgodilo na kopnih frontah.

Velik uspeh nemških lovcev nad francosko obalo

Berlin, 23. nov. s. Iz vojaškega vira se doznava, da so nemški lovci danes dosegli nov velik uspeh nad obalnim področjem zasedenega ozemlja na zapadu. Okrog poldneva je angleška letalska skupina 30 štirimotornih bombnikov skušala napasti neko obalno mesto v zapadni Franciji. Bombniki, ki so skušali izvesti napad v zaporednih valovih, so bili takoj izsledeni in prestreženi od nemških lovcev tipa »FW 190«. Samo nekaterim sovražnim letalom je uspelo premagati letalsko zaporo nemških lovcev in preleteti obalo. Njih bombe niso povzročile, kolikor se je moglo doslej ugotoviti, nobene vojaške škode, civilno prebivalstvo pa je utrpelo izgube. Po dosedanjih vesteh so nemški lovci zrušili 5 štirimotornikov, ki jih imenujejo leteče trdnjave. Večina teh letal je strmoglavila v morje.

Drzen podvig dveh nemških podmornic

Stockholm, 23. nov. s. Dopisnik »Afton-Bladeta« iz New Yorka je zvelel o drznem podvigu dveh nemških podmornic, ki jim je uspelo izkrcati na obali Costarice svoje posadke. Posadke so se nekaj ur zadržale na obali in si pribavile gorivo in vso za nadaljnjo plovbo potrebno oskrbo. Vojaki so opravili svoje delo, nakar so se vrnili na podmornico, potem ko so se spopadli z obalno stražo.

Rešeni brodolomci z angleškega parnika

Santandre, 24. novembra. s. Nocoj je prispela v tukajšnjo luko španska petrolejska ladja »Campegh«, vračajoča se iz Venezuele. Poveljnik ladje je izjavil, da je meseca oktobra med povbo iz Sevilie v Venezuelo rešil na morju 39 brodolomcev z angleškega parnika »Rottheley«, ki ga je torpedirala neka osna podmornica. Brodolomci so bili izkrcani na otoku Aruba.

Težka kriza v sovjetskem gospodarstvu

Rim, 23. nov. s. Industrija potrebuje premog kakor vsakdo potrebuje zrak za dihanje, izjavlja sovjetska vlada v pozivu na rudarje v področju Moskve. Ta poziv je objavila »Pravda«. V pozivu se navaja, da mora to premogovno področje nadomestiti izgubo Donske kotline. Nujno je, da armada rudarjev razume važnost svoje dolžnosti do vojske in domovine. Stalinovo glasilo ostro kritizira »lenuhe in simulante, ki nimajo vesti za svoje dolžnosti« ter kritizira tudi nezadostno tehniko izkoriščanja, ki nevtralizira napore stahanovcev. Poziv se zaključuje z grožnjo, da bodo prihodnji dnevi nova preizkušnja za položaj odgovornih voditeljev v tem rudarskem revirju.

Stockholm, 23. nov. V kake težave je zašlo gospodarsko življenje Sovjetske zveze zaradi bližnje zime, izhaja z vso jasnostjo iz člankov moskovskih listov. Ti neprestano pozivajo prebivalstvo k večji disciplini, krajevne oblastnike pa k smotrenejši organizaciji dela. Sovjetske industrije po vsej priliki še niso spoznale vse teže položaja glede goriva, ki jo obeležuje izguba Doneške kotline ter drugih pokrajin z rudnim bogastvom v Ukrajini, na Kubanu in v Kavkazu.

Značilno je opozorilo, ki ga je objavila »Pravda« 15. t. m. in ki pravi doslovno: »Vojne okoliščine zahtevajo najstrožjo štednjo s surovinami, z gorivom in z električno silo. Kljub temu pa je še mnogo podjetij, katerih voditelji nikakor še niso spoznali dalekosežnega pomena gospodarske borbe na vseh odsekih. Ti ne izvršujejo ali pa ne slede v dovoljni meri navodilom stranke in vlade, izdanim glede varčevanja s kovinami, premogom, nafto, bencinom in električno silo. To dokazuje, da v mnogih krajih ljudje še niso dovoljno organizirani in disciplinirani. (Piccolo.)

Nezaupanje med Londonom in Washingtonom

Ozadje Crippsove izločitve iz vojnega kabineta

Berlin, 23. nov. s. Zopetna sprememba v angleški vladi ni povzročila v tukajšnjih političnih krogih nobenega presenečenja. Že dolgo se je govorilo o težkem položaju Stafforda Crippsa zaradi njegovega nezdružljivega zadržanja s Churchillovim imperativom, da je treba braniti angleški imperij ne samo pred sovražniki, temveč tudi pred prijatelji. Nekakšno presenečenje je bilo samo dejstvo, da so laburisti, ki so svoj čas pozdravili Crippsa kot zaupnika Stalinovega in Rooseveltovega, pustili pasti Crippsa, ne da bi trenili z očmi in so bili še celo zadovoljni, da je bil Crippsu poverjen izredno važen resor letalske proizvodnje, ki pa je dejansko odvisen od ministra za vojno proizvodnjo in od ministra za oskrbo. To zadovoljstvo se pokaže v pravi luči, ako se spomnimo, da je bil tudi lord Beaverbrook, preden je bil dokončno likvidiran, postavljen na čelo letalske proizvodnje. Seveda se skuša rešiti videz z izjavo, da je letalska proizvodnja postala bistveni odsek vojne proizvodnje, ker bo odločilne operacije v vedno večji meri izvajalo letalstvo.

Resnica je, omenjajo isti berlinski krogi, da se je Churchill odkrižal naslednika in je postavil na njegovo mesto človeka, ki je bolj ali manj nepomemben in sicer Edena. Glavna Edenova zasluga naj bi bila po izjavi nekega londonskega poluradnega komentatorja ta, da je stal na čelu sankcionistične klike proti Italiji. Pravi Crippsov naslednik pa je notranji minister Morrison, zastopnik stoodstotne angleške politike, torej politike, ki je nasprotna nevarnim kompromisom z Rooseveltovim imperializmom.

Stockholm, 23. nov. s. Londonski listi obširno komentirajo prenosnovo angleške vlade. Skoraj noben list ne kaže začudenja zaradi tega dogodka, kajti Crippsov odhod se je smatral že pred meseci za gotovo stvar. Nihče pa si ni mislil, da bi se to moglo zgoditi v takem političnem trenutku, kakršen je sedanji. Laburisti, konservativci in zlasti ekstremisti ne prikrivajo svojega zadovoljstva zaradi Crippsove odstavitve. Po njih mnenju je Cripps s političnega stališča likvidiran. Gotovo je, da bo odslej kot minister za letalsko proizvodnjo opravljal samo izrazito tehnično nalogo. Zdaj, ko je šel, ga vsi obtožujejo, da je brez potrebne gibčnosti. »Daily Mail«, ki je v strahu pred političnimi posledicami preosnove, svari javno mnenje, naj ne pripisuje spremembam nobenega posebnega pomena, ter zagotavlja, da s tem v zvezi ne bo nobenih sprememb v vodstvu vojne. Zanimivo dejstvo je, da je medtem, ko odhaja Cripps, bivši notranji minister Morrison nenadoma postal zelo popularen in sicer zaradi tega, ker je nedavno energično zavrnil ameriško kritiko angleške vojne politike.

Rim, 23. nov. s. Nedavne Willkiejeve izjave prot imperialnemu stališču Anglije, so v sredini zanimanja vsega angleškega tiska. Od »Daily Telegrapha« do »Tribune« in »News Statesmana« smo priča vznemirjenja in obžalovanja, kajti ne prikriva se, da misli, ki jih je obrazložil Rooseveltov namestnik, zrcalijo v bistvu severnoameriško javno mnenje in mnenje samega predsednika. Willkiejevo zadržanje vznemirja angleški tisk tudi zaradi zasleplenja, ki ga je pokazal ko se je vrnil iz čungkinške Kitajske in Sovjetske Rosije. Očitno je, da se skuša z Willkiejevim manevrom ustvariti v Zedinjenih državah vedno bolj ugodno ozračje glede Kitajske in Rusije v škodo intimnejšega sporazumevanja med Londonom in Washingtonom.

Spori med anglosaškimi ujetniki na Japonskem

Tokio, 23. nov. s. Polkovnik Nakao Jahagi, šef tiskovne službe za vojsko pri japonskem glavnem stanu, piše v članku, ki ga je objavil »Asahi«, da so japonske sile doslej ujele 200.000 Angloameričanov. Glede razmerja med angleškimi in ameriškimi ujetniki pravi polkovnik, da so Angleži in Američani v odkritem medsebojnem sovraštvu in da nastajajo med njimi ob vsaki priliki spori. Ni bilo mogoče doseči, da bi si n. pr. ujetniki obeh narodnosti skupno kuhali. Zaradi protestov z obeh strani so morali pripraviti ločene kuhinje za Angleže in Američane. Avstralci se skušajo nevtralno zadržati in trdijo, da ne morejo razumeti razlogov, zaradi katerih nastajajo med Angleži in Američani večni spori.

•

Počasno priznavanje ameriških ladijskih izgub

Buenos Aires 22. nov. s. Ameriško mornariško ministrstvo javlja o potopitvi nadaljnjega ameriškega rušilca v Salomonskih vodah med spopadi dne 14. novembra. Tako znašajo celotne izgube pri Salomonskih otokih, ki so jih Američani doslej priznali dve križarki in 7 rušilcev.

Rim, 23. nov. s. Potem ko je naznanilo celotne izgube pri Salomonskih otokih, ki da znašajo 2 križarki in 6 rušilcev, javlja zdaj ameriško mornariško ministrstvo, da je bil v teh vodah potopljen še nadaljnji ameriški rušilec. To se pravi, da prvo poročilo ni bilo definitivno, če so smatrali za potrebno popraviti ga in mu dodati eno nadaljnjo izgubljeno vojno edinico. Gre za običajno lahkomiselnost postopnih priznanj ameriškega kova. Američani izračunavajo najprvo vsoto, potem pa še vsoto od vsote.

Moralni lik izvestnih francoskih generalov

Vojaško izročilo Francije, ki je skozi leta visoko držala svojo raven, za kar gre hvala njenim vojaškim velikanom, je danes zaradi njihovih naslednikov v zelo slabem položaju. Nasproti Napoleonu, temu nespornemu vojaškemu geniju, ki ga je lahko zrušilo samo izdajstvo, nasproti Bernadottu, Joffru in drugim znamenitim generalom stoje danes razni Giraudi, De Gaulli in Darlani. Njihovo vojaško dejanje in nehanje, ki je bilo dobro v miru, se je hitro razblinilo, ko je Francija stopila v svetovni spopad. Pokazalo se je, da poveljniki francoske vojske niso držali koraka z napredkom, ki ga je vojaška veda dosegla v razdobju po svetovni vojni. Pokazalo se je, da francoska vojska nikakor in v ničemer ni bila pripravljena za boj. Njeni poveljniki so se trdo držali stare bajke o nepremagljivosti utrjenih črt in o neizgibnosti pozicijske vojne.

Spričo poloma francoske vojske, ko je prišla vest, da Maginotova linija ni mogla vzdržati napada nemških čet, poveljniki francoskih vojsk niso znali vplivati niti na ljudstvo, niti na čete, dasi so imeli sijajne zglede v svojih prednikih, ki so dosegli občudovanje sveta ravno zaradi svojega lojalnega zadržanja kot vojaki in oficirji. Ob moralnem razpadu, ki je sledil porazu, so dolgo časa nihali med Petainovim programom obnovitve in pomiritve ter med zahrbtnim prizadevanjem angleške vlade. Zaupali so vrlinam in obljubam svojih dednih sovražnikov Angležev ter so videli v selanjih dogodkih samo možnost lahkih osebnih koristi. Zaupali so sovražniku in se mu popolnoma predali. Pozabili so na svojo prisego domovini ter so se slepo vrgli v objem boljšega ponudnika, ponavljajoč tako dejanja nepoštenih bojevnikov preteklih vekov, ki so se prodajali raznim gospodarjem za gol dobiček.

De Gaulle je spričo možnosti, da sede za mizo z vladarji raznih zavezniških držav, takoj pozabil, da je prisegel večno zvestobo francoski zastavi, in se ni ustavil niti takrat, ko je bilo treba zaradi angleške koristi izlajalsko napasti vojake, ki so, zbrani pod zastavo domovine, skušali doseči izboljšanje položaja.

Izdajalski napad v Oranu na ladje pod francosko zastavo je najboljši dokaz podkupljivosti tega človeka, ki je za denar in za namišljeno slavo, pri čemer mu nihče ne more priznati dobre vere, vodil akcijo proti lastnemu narodu, proti lastnim tovarišem, proti lastni domovini, proti domovini, ki je hotela samo počivati in znova začeti vzpostavitev ter dvig iz ruševin, v katere je bila strmoglavila po krivdi svojih nespametnih voditeljev.

Ako bi vse te ugotovitve ne zadostovale, da se za vedno ožigosa moralna propalost tega nezvestega vojaka, bo dovolj, ako se spomnimo težke reakcije, ki jo je njegovo vedenje izzvalo pri neki zelo bližnji mu osebi, ki je poznala njegovo najgloblje prepričanje in opravičbe. To je njegova hči, ki nikoli ni odobravala očetovega upora in izdajstva. Ni mogla več prenašati sramote in da se na kakršen koli način znebi onečaščenega imena, se je odločila umakniti se v samostan.

Giraud, je kot vojni ujetnik z raznimi pretvezami in z izgovori, da je bolan, dosegel ugodnejše pogoje, kakor so običajni pri ujetnikih. Ta položaj mu je dovoljeval znatno svobodo kretanja, ko se je bil zavezal na častno besedo, da je ne bo izkoristil. Vendar je pobegnil v inozemstvo. Ko ga je maršal Petain v zadregi zaradi te žalitve dobrega imena francoskih častnikov pozval, da opraviči svoje dejanje, se je Giraud ponovno podvrgel volji Francije, ki se je obnavljala, ter zopet dal častno besedo in besedo oficirja, da nikoli ne bo učinil ničesar, kar bi bilo v nasprotju z navodili maršala, v katerem je videl simbol Francije. Še več: podvrgel se je tudi navodilom predsednika vlade Lavala ter je v polni meri odobril njegovo delo.

Po vseh teh izrazih lojalnosti se mu je posrečilo oditi v Afriko, kjer je francoskim četam ukazal neposlušnost, maršalu Petainu in francoski vladi, da je francoske vojake dovedel do tega, da so prešli k sovražniku ter z orožjem v roki sodelovali pri uničevanju blagostanja in mogočnosti lastne domovine. Ta general je bil gotovo tudi svetovalec za ono pollo in vsaki pravičnosti nasprotujoče dejanje, s katerim so ponudili oblastem v Alžiru premirje ter dovolili civilistom odhod. Dočim pa so Francozi spoštovali sklenjene dogovore, so angleške in ameriške čete pod vodstvom izdajalcev Francije v črni noči izdajsko zasedele položaj, ki je pomenil ključ do mesta.

K tema dvema poštenjakoma čudne vrste, ki se ne brigata za slovesno dano častno besedo in za prisege, se je pridružil še tretji mož, takisto vreden zaničevanja vseh poštenih ljudi. To je admiral **Darlan,** ki je bil poslan v Afriko s polnomočjem, da prevzame obrambo ozemlja, ogroženega od sovražnikov. Tako je stopil v stik s sovražnikom ter je zaradi osebnega dobička zavestno zabarantal domovino in svoje rojake. Poslužil se je pri tem svojega čina in svoje oblasti ter je prevaril francoske vojake, ukazujoč jim v imenu oblasti, da bi dvignili orožje proti Franciji.

Vse to je grozno brezno, v katerega je Francijo strmoglavila želja po dogodovščinah in nosilci te pokvarjenosti so zgoraj omenjeni bivši francoski vojaški dostojanstveniki, ki jih je svet nekoč smatral za predstavnike vojaške časti in poštenja.

Sin indijskega podkralja obsoja angleško politiko

„Sovražnik Anglije sta boljševizem in Amerika"

Stockholm, 23. nov. s. Berlinski dopisnik lista »Afton-Bladet« je imel priliko govoriti z mistrom Brownom, ki je sin sedanjega indijskega podkralja lorda Ameryja in se nahaja, kakor je znano, v Berlinu, kjer se lahko popolnoma svobodno kreta. Celo govoril je svojim rojakom po berlinskem radiu in jih pozival za mir z Nemčijo. Brown Amery je bil zelo hud na londonski tisk, ki ga naziva »angleški škandalozni tisk«, ki je pod kontrolo židov in ki je pisal o njem izmišljene stvari. Dopisnik piše, da je Brown idealist, ki mu je glavna skrb samo rešitev angleškega imperija in Evrope pred boljševizmom.

Blazno je, je rekel Brown, da je Anglija v vojni proti Nemčiji. Nemčija s svojimi zavezniki ni sovražnica naše države, temveč sta to boljševizem in Amerika. Moje sanje so vedno bile, da bi se Nemčija in Anglija druga ob drugi borili za rešitev Evrope pred boljševiško nevarnostjo, ki grozi z uničenjem tisočletne kulture. Kakšen smisel imajo spori za Alzacijo in Loreno ali za katero koli evropsko ozemlje, če grozi taka nevarnost našemu kontinentu? Drugi veliki sovražnik za nas je Amerika, ki skuša vdreti v angleški imperij in se ga polastiti, kažoča se kot zaveznica Anglije. Obenem z Ameriko je treba omeniti tretjo nevarnost in to je židovstvo, ki deluje za njo.«

Zakaj je Roosevelt izzval vojno z Japonsko

Tokio, 23. nov. s. Admiral Namura, bivši veleposlanik v Zedinjenih državah, je objavil v listu »Jomiuri Hochi« pomemben članek o prelomu med Japonsko in Ameriko in o naravi vojne med obema državama. Admiral omenja svojo težko diplomatsko nalogo, ki je bila zlasti težka zaradi tega, ker so Zedinjene države odklanjale sleherni sporazum. Dne 25. novembra so predložile predloge, za katere so vedeli, da jih Japonska ne more sprejeti.

Glavni razlog za prekinitev odnosov, ki so vodili do vojne, je bil in je, piše admiral, temeljna razlika med svetovno politiko Japonske ter razlika med javnim mnenjem Amerike in Japonske glede Kitajske. Ameriško javno mnenje je izsililo prekinitev pogajanj in 27. novembra mi je Roosevelt izjavil, da ni mogoče doseči začasnega kompromisa, ako Japonska ne sprejme bistvenih točk. Da bi Japoncem pojasnili politiko Amerike, je treba omeniti hegemonistične sanje Rsoseveltove in Hullove politike, s katero so bile postavljene meje Amerike v Franciji in Angliji. Glede vzhodne Azije so se razni uradni komentatorji trdili, da bi bilo blazno zaupati Japonski reševanje kitajskega vprašanja.

Zasledujoč svojo hegemonistično idejo je Roosevelt načel tudi vprašanje mornarice na obeh oceanih, s katerim naj bi se odpravile oceanska premoč Angležev. Pisec članka trdi, da je dobil vtis, da se je Roosevelt 27. novembra že odločil za vojno. Omenja previdnostni alarm, ki so ga vojaške oblasti dale v Pearl Harbouru dan prej in ugotavlja, da v Ameriki ni soglasnega mnenja glede odseka, kjer naj bi se osredotočila glavna sila Severne Amerike. Amerika je podcenjevala japonska letala, toda po zmagah japonskih letal so Američani doumeli dobljeno lekcijo. Američani so imeli svoje mnenje o podmornicah dokler jim ni udejstvovanje nemških podmornic dalo drugačnega mnenja.

Namura zaključuje svoj članek z zatrdilom, da je treba vedno bolj razviti oborožene sile, kajti v sedanji vojni ni srednje poti. Zmagovalec bo uničil premaganca.

Nov narodni svet španske falange

Madrid, 23. nov. s. Franco je objavil s svojim dekretom sestavo novega narodnega sveta falange, katerega člani so obenem prokuratorji skupščine. Nacionalni svet, ki mu predseduje Franco, obstoja iz 116 članov, med njimi tajnik falange, člani vlade, predsednik skupščine, generalni podtajnik falange, poveljnik milice falange, narodni poslanci, guvernerji 8 največjih pokrajin v Španiji in najodličnejše falangistične osebnosti, ki jih je imenoval šef. V narodnem svetu so nadalje poveljnik sinje divizije general Numez, bivši zunanji minister Serrano Suner, sodelavec ustanovitelja falange Josea Antonia de Rivere, španski veleposlanik v Rimu Fernandez Cuesta in veleposlanik v Berlinu grof Mayalda. Med člani sveta so nadalje 10 generalov, 2 admirala in številni višji oficirji.

Novi narodni svet je tretji falangistične Španije in je imenovan na podlagi ustavnih zakonov za dobo treh let. Sestal se bo prvič 8. decembra. V novi svet falange je Franco uvedel reforme, ki so plod triletnega izkustva in ki so tudi v zvezi z novimi funkcijami, ki jih bo moral svet opravljati. Med vojaki falange ki jih je Franco zaradi zaslug imenoval v novi svet, so bivši minister sindikalne akcije Petros Gonzales Buono, predsednik zavoda za politične studije Alfonzo Darzia Valcases in bivši poveljnik falange v Saragosi Jesu Murro Sevilla.

Položaj v Indiji še poslabšan

Lizbona, 24. novembra. s. Angleški tisk javlja, da se je v zadnjem času položaj v Indiji znova poslabšal. Dopisnik »Timesa« poroča iz Novega Delhija, da je bilo zadnje dni zopet izvršenih mnogo aretacij zlasti med osebami, ki pripadajo kongresni stranki. Med temi je bivši indijsk minister Purshoton Tricundas, voditelj indijske socialistične stranke.

Silna nevihta v Carigradu

Carigrad, 22. nov. s. Silna nevihta snega in dežja je divjala v Carigradu in povzročila hudo škodo. V Zlatem rogu se je odtrgalo več parnikov. Veter je bil tako močan, da je porušil vhod občinskega gledališča ter odnesel stebre in ograje na novem trgu ob obali. Voda je vdrla v mnoge hiše nižje ležeče četrti, pa tudi v elektrarno, tako da je ostal Carigrad brez razsvetljave in se ne ve, kdaj bo škoda popravljena. Celotne škode zaradi elementarne nesreče ni bilo mogoče še presoditi.

INSERIRAJTE V „JUTRU"

Nagrada ob priliki rojstva dvojčkov

Visoki komisar je iz Ducejevega sklada podelil zakoncema Prešern Ivanu in Ani, Potovrh št. 41, občina Šmihel-Stopiče, ob priliki rojstva dvojčkov nagrado v znesku 600 lir.

•

Visoki komisar je iz Ducejevega sklada podelil zakoncema Lovšin Francu in Neži iz Zapotoka št. 22, občina Sodražica, ob priliki rojstva dvojčkov nagrado v znesku 600 lir.

Počastitev spomina prof. Umberta Nana

Komunisti so ga bestialno mučili in umorili

Jutri 25. novembra se bo vršila počastitev zemeljskih ostankov profesorja Umberta Nana.

Prof. Nano je bil agronom v službi družbe »Emone«. Dne 6. maja t. l. ko se je peljal z avtomobilom v Semič po svojih poslih, ga je ustavila skupina komunističnih roparjev in ga odvedla. Vkljub marljivemu iskanju ni bilo mogoče o njem ničesar izvedeti, dokler niso pred nekaterimi dnevi oddelki prostovoljne protikomunistične milice našli njegove zemeljske ostanke v nekem kamnolomu pri Črmošnjicah. Na podlagi svedočb je bilo mogoče ugotoviti, da so profesorja Nana na najgrozovitejši način mučili in da so ga potem barbarsko ubili s tem, da so ga kamenjali.

Prof. Nano je bil uradnik, ki je delal za to, da bi vzdrževal svojo soprogo in dva otroka; njegovo delo je bilo v tem, da je dal zopet obdelovati slovenska zemljišča in pomnožiti njih pridelke v prid novi italijanski pokrajini.

Proti temu državljanu-delavcu se je vrgla besnost in se je izlila zverinska divjost komunističnih banditov, za katere je najbrž slava ubijati neoborožene. To je sodba, ki bi se hotela povišati kot braniteljica onega komunizma, kateri ni samo zanikanje najzdravejših čustev narodov, ampak tudi zanikanje njih življenjskih pogojev in civilnega napredka.

Obrambni kongres madžarskih pisateljev

Budimpešta, 23. nov. s. Na pobudo Štefana Antala, ministra za propagando in narodno obrambo, so madžarski pisatelji priredili kongres v Lilafuredu, da bi določili smernice za sodelovanje madžarskih pisateljev pri vojnem naporu. Otvoritvene seje kongresa so se udeležili šef vlade Kallay, minister za narodno obrambo Nagy, minister za narodno vzgojo in šef madžarskega glavnega stana. Govorniki so v svojih izvajanjih poudarili, kako je narastla važnost literature v teh odločilnih časih, in so pozvali pisatelje naj jačijo v skladu z resnostjo sedanje ure, misel solidarnosti med Madžari. Na prvi seji je šef madžarskega glavnega stana predaval o literaturi in narodni obrambi.

Ogromno število nesreč v ameriški vojni industriji

Buenos Aires, 21. nov. s. Po uradnih podatkih se je v Ameriki od decembra 1941 do danes smrtno ponesrečilo 44.500 delavcev, poškodovalo pa okrog 3 milijone delavcev ob nesrečah pri delu v vojnih podjetjih.

Angleške letalske izgube

Rim, 23. nov. s. Angleška poluradna agencija priznava v svojem poročilu, da se 10 bombnikov angleškega letalstva ni vrnilo s svojih napadov na nemško ozemlje v pretekli noči.

Darovalcem oblek za reveže

Ljubljana, 24. novembra

Ljubljanski občinski podporni odbor obvešča:

Eksc. Visoki komisar je odredil, da bo opravil zbiranje stare obleke, čevljev in perila za siromašne družine ljubljanski občinski podporni odbor preko svojih uradov v posameznih okrajih.

Osebe, ki želijo darovati že rabljena oblačila, jih lahko dostavijo neposredno naslednjim uradom:

Frančiškanska ulica št. 6;
Karunova ulica št. 14 (Trnovo);
Zlbertova ulica št. 27 (Šiška);
Ob Ljubljanici št. 29 (Moste).

Darovalcem bo izdano redno potrdilo o prejemu.

Darovalci, ki ne morejo sami prinesti predmetov, naj sporočijo osrednjemu uradu v Puccinijevi ulici št. 9 število in kakovost predmetov, ki jih želijo darovati. Pripišejo naj tudi natančen naslov, tako da bo mogel odbor opraviti prevzem na bivališču darovalca.

Gospodarstvo

Racionalizacija v železarski industriji

Potreba povečane proizvodnje v železarski industriji v vojni zahteva tudi rastočo porabo energije predvsem premoga in električnega toka. Bolj kakor kdaj prej pa nalaga vojni čas štednjo z razpoložljivimi izvori energije. V zadnjih letih je zlasti železarska industrija na področju **štednje s** premogom in na področju izkoriščanja postranskih proizvodov dosegla velike uspehe. Prizadevanje gre v prvi vrsti za tem, da se izločijo vse izgube toplote in plinov pri toplenju železa in v industriji za predelavo železa. Še pred desetletji so v plavžih za toplenje železne rude pustili na vrhu izgorevati pline in tako so se uničile znatne količine plina brez vsake koristi. Potem pa so začeli odvajati pline, ki odhajajo na vrhu plavža in jih izkoriščati. Ti plini imajo sicer manjšo kalorično vrednost, kakor premogovni plini, ki se pridobivajo pri izdelovanju koksa, toda navzlic temu vsebujejo že znatno neizkoriščeno energijo, ki se sedaj uporablja za pridobivanje električnega toka, kurilne svrhe v podjetjih samih, za pregrevanje zraka itd. Odkar izkoriščajo te pline, se je pokazala bistvena precenitev proizvajalnih stroškov v železarski industriji.

Plavžarski plini pa niso edini postranski proizvod, ki se pridobiva v železarnah. Velik pomen je v zadnjih letih dobilo izkoriščanje odpadajoče žlindre. Prej se je izkoriščala samo žlindra od Thomasovih peči za jeklo, iz katere se izdeluje dragoceno fosforno gnojilo, tako zvano Thomasova žlindra. Po količini pa je mnogo važnejša žlindra, ki se dobiva od plavžev. Sedaj se ta žlindra v znatnem obsegu že uporablja kot surovina v gradbeni stroki. Še v tekočem stanju vlivajo žlindro v kocke za tlakovanje. Te kocke so se izkazale kot prav dober nadomestek za granitne in porfirjeve kocke. Lomljence iz žlindre se uporablja za gradnjo cest in železnic, pri izdelovanju betona in kot surovina za izdelovanje **železarskega** cementa, pa tudi **za izdelovanje** opeke in sličnega gradbenega materiala. Različen način predelave vroče tekoče žlindre omogoča, da se pridobi pena od žlindre, ki da izredno lahek gradbeni material, s pomočjo pare pa se izdeluje tako zvana volna iz žlindre, ki služi kot izolacijski material. Na ta način se omogoči štednja s premogom v industriji gradbenega materiala zlasti v opekarnah, kjer so za izdelavo opeke potrebne znatne količine toplotne energije.

Precejšnji prehranki premoga so bili deležni tudi na ta način, da se železo iz plavža še v tekočem stanju prenese v Siemens-Martinove peči za izdelovanje jekla, medtem ko je bilo prej treba mrzlo surovo železo v jeklarnah šele segrevati. Še žareče jeklo pa gre pogosto v neposredno predelavo v valjarnah.

Iz plavžarske žlindre so v zadnjem času z uspehom pričeli pridobivati razne redke kovine, tako titan, zlasti pa mangan in vanadin, ki se uporabljajo za izdelovanje plemenitega jekla. Te redke kovine so sicer v žlindri le v majhnih količinah, toda njih pridobivanje se izplača, zlasti ker je bilo treba imenovane redke kovine uvažati iz inozemstva.

Skoro neverjetno se zdi, da se danes pridobivajo v jeklarnah kot postranski proizvodi kalijeve soli in jod. Poizkusi so pokazali, da vsebuje lahki prah, ki ga morajo v železarnah odvajati, 0.025 do 0.035 joda. V neki veliki železarni, kjer odpade na dan 17.5 ton takega prahu, pridobivajo 5.25 kg joda. Prah najprej izlužijo v vodi, po izparitvi pa se dobi od 10 ton prahu 1 do 3 tone suhe substance, ki zopet vsebuje poleg joda 43% kalijeve soli. Iz te suhe substance se poleg joda pridobivajo še znatne količine kalijeve soli, ki se uporablja kot umetno gnojilo.

Sprememba seznamov točk glede klobukov

Pokrajinski korporacijski svet je izdal okrožnico z obvestilom o nekaterih spremembah v seznamih točk, ki se tičejo izključno klobukov.

V seznamu »I. **Oblačilni predmeti za moške in dečke**« je pri zaporedni številki 24, ki se tiče klobukov iz klobučevine, dodati naslednjo opombo: Še neizoblikovani klobuki iz klobučevine so izenačeni s klobuki iz klobučevine.

Pri oddelku »II. **Oblačilni predmeti za ženske in deklice**« **v koloni za deklice** pri št. 19 se **spremeni število točk** (odrezkov z arabskimi številkami) od sicer pri klobukih iz klobučevine, baržuna, pletenin ali drugih tkanin, opremljenih ali neopremljenih od 3 na 4, pri klobukih iz slame, lubja, palmovih vlaken, oblanja ali drugih podobnih snovi, opremljenih s tkaninami, pa od 2 na 3. Opomba glede največjega obsega 56 cm se pri klobukih za deklice črta. K številki 19 se še dodajo naslednje tri opombe: 1. Še neoblikovani klobuki iz klobučevine so izenačeni s klobuki iz klobučevine. 2. Klobuki, ki so napravljeni deloma iz klobučevine ali tkanin in deloma iz pletenin, se klasificirajo kot klobuki iz klobučevine, baržuna, pletenin ali druge tkanine, opremljeni ali neopremljeni. 3. Pri klobukih iz slame, lubja, palmovih vlaken, oblanja ali drugih podobnih snovi se ne smatrata kot oprema preprost trak gornjega dela klobuka, niti podloga klobuka.

Pri oddelku »III. **Oblačilni predmeti za otroke**« se doda nova zaporedna številka 10: Klobuki (razen klobukov iz slame in sličnih) in čepice, velikost 47 do 51 — 2 točki (odrezka z arabskimi številkami).

V tabeli B: **Izdelki, ki niso vezani na izkaznice,** je dodati naslednje postavke:

klobuki iz slame za moške, ženske in otroke;

klobuki za duhovnike;

čepice in kape za vojake in pripadnike vojaštvu izenačenih korpusov;

čepice za državne pokrajinske in občinske uradnike in agente;

čepice za pripadnike organizacij Narodne fašistične stranke (PNF).

Gospodarske vesti

= **Uspeh nizozemskega notranjega posojila.** Te dni je nizozemska vlada uradno objavila, da je bilo milijardno notranje posojilo prevpisano. Od skupnega zneska je bilo javnosti ponudeno na vpis 600 milijonov holandskih goldinarjev, vpisanih pa je bilo 860 milijonov. Ker so bili pri dodelitvi obveznic v prvi vrsti upoštevani manjši vpisniki, so ostali dobili le 70% vpisanih obveznic.

= **Iz srbskega gospodarstva.** V Beogradu je bila ustanovljena kemična tvornica, ki bo med drugim izdelovala klej, kostno moko in želatino iz kosti, ki so jih doslej izvažali. Tvornica bo krila vso potrebo Srbije in Banata. — Prav tako so pričeli v Beogradu izdelovati v posebni tvornici pasto za čevlje, s čemer bo odpravljeno pomanjkanje na trgu. Potrebne surovine bo tvornica dobivala iz Nemčije in Rumunije.

= **Ustanovitev tvornice za umetni kavčuk v Rumuniji.** V Bukarešti je bila ustanovljena tvrdka »Rompren« z glavnico 5 milijonov lejev, ki bo zgradilo tvornico za izdelovanje umetnega kavčuka po postopku rumunskega profesorja Nenetzuscuja. Družba je dobila od države razne ugodnosti. Osnova za izdelovanje umetnega kavčuka bo zemeljski plin.

= **Gnojilo iz smeti.** Po uspelih poizkusih na Danskem bodo sedaj tudi v Sofiji pričeli iz odpadkov in smeti, ki se naberejo v mestu, izdelovati posebno gnojilo. Bolgarski kmetijski minister je skupaj s sofijsko mestno upravo sestavil proučevalni odbor, ki naj praktično izvede načrt. Na leto bodo pridobili okrog 20 milijonov kg dragocenega gnojila.

= **Iz gorenjskega Trgovinskega registra.** Vpisale so se nastopne tvrdke: Leopold Tratnik, tkalnica bombažnih tkanin, Kranj (prokurist Albin Jazbec); Anton Woschitz, tkalnica bombažnih tkanin, apretura in barvarna, Kranj (prokurist Ivan Egger); R. Taler, tvornica prešitih odej in vate, Škofja Loka; Pavla Stransky, trgovina z manufakturnim blagom, Tržič.

Amerika ne bo mogla delati umetnega kavčuka

Buenos Aires, 21. nov. s. Neki visoki uradnik »Goodrich Corporation« je govoril na neki skupščini kemikov v Cincinattiju in izjavil, da severnoameriška industrija ne bo mogla proizvajati sintetičnega kavčuka v znatni količini pred koncem letu 1944, ker so potrebne naprave zelo komplicirane in se šele skrbno proučujejo.

Dodatki za bolnike in dojenčke

Bolnikom, ki so po predloženih zdravniških spričevalih upravičeni dobivati posebne dodatke racioniranih živil, bo mestni preskrbovalni urad v pritličju Turjaške palače v Križankah, Gosposka ul. 15, delil bolniška nakazila samo vsako dopoldne od 8. do 12. ure tako, da pridejo na vrsto **od 1. do 5. decembra bolniki, ki imajo pravico do dodatka mesa,** in sicer v torek 1. decembra bolniki z začetnicami A do D, v sredo 2. decembra z začetnicami E do J, v četrtek 3. decembra z začetnicami K do O, v petek 4. decembra z začetnicami P do T in v soboto 5. decembra z začetnicami U do Ž.

Vsi drugi bolniki pa pridejo na vrsto od 7. do 12. decembra tako, da bodo dobili nakazila v ponedeljek 7. decembra bolniki z začetnicami A do F, v sredo 9. decembra z začetnicami G do K, v četrtek 10. dec. z začetnicami L do P, v petek 11. decembra z začetnicami R do T in v soboto 12. decembra bolniki z začetnicami U do Ž.

Nakazila samo na sladkor za dojenčke in bolnike bo pa mestni preskrbovalni urad delil od 14. do 19. decembra, seveda samo na podlagi predloženih zdravniških spričeval tako, da pridejo na vrsto v ponedeljek 14. decembra upravičenci z začetnicami A do C, v torek 15. decembra z začetnicami D do H, v sredo 16. decembra z začetnicami I do L, v četrtek 17. decembra z začetnicami M do P, v petek 18. decembra z začetnicami R do T in v soboto 19. decembra upravičenci z začetnicami U do Ž.

Znova opozarjamo vse, ki pridejo po bolniška nakazila, **da morajo s seboj prinesti živilsko nakaznico upravičencev za december,** razen živilske nakaznice pa tudi nakazilo prejšnjega meseca, potrjeno od trgovca, seveda če so dodatke že dobivali.

Pripominjamo, da bodo tisti, ki bodo mestnemu fizikatu zdravniška spričevala predložili po 5. decembru, dobili nakazila šele **po 20. decembru.**

Zdravstveni zavodi, ki so upravičeni dobivati posebne bolniške dodatke, naj pridejo po nakazila že v ponedeljek 30. novembra med uradnimi urami tudi v Turjaško palačo.

Zaradi velikega navala bolniški odsek nikakor ne bo mogel upoštevati reklamacij zamudnikov in tistih, ki se ne bodo ravnali po tem razporedu. Da ne bo pomot in zmede, naj si upravičenci ta razpored izrežejo in ga shranijo.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Sreda, 25. novembra: ob 16.30: **Večno mlada Saloma.** Red B
Četrtek, 26. novembra: **ob 16.: Hamlet.** Red Četrtek
Petek, 27. novembra: zaprto (**generalka**)
Sobota, 28. novembra: ob 16.30: **Ples v Trnovem.** Krstna predstava. **Red Premierski**

•

Cesar Meano: »Večno mlada Saloma«. Komedija v 3 dejanjih. Osebe: **Aristobul** — kralj Armenije — Cesar, **Saloma, njegova** žena — Nablocka, Delila — **Šaričeva, Tulij** Casij — Drenovec ,Mardokej — **Gorinšek,** Abimelek — Vl. Skrbinšek, Gaj Lutecij — Peček, Jerubaal — Potokar, Judita — **Sancinova,** Lia — Remčeva, meščan — **Brezigar,** vojak — Raztresen, služkinje: **Rakarjeva,** Starčeva, J. Boltarjeva. Režiser: **prof.** O. Šest, scenska glasba: prof. F. Šturm, koreografija: Marta Pavlinova.

Krstna predstava nove igre. Znani pesnik in dramatik Cvetko Golar je **napisal zabavno** burko z naslovom »Ples v Trnovem«, katere prva odrska uprizoritev **bo v soboto** za red Premierski. Delo je zrežiral Milan Skrbinšek, glavno vlogo bo igral Ivan Cesar. Dejanje se godi v Ljubljani **v sodobnem** času.

OPERA

Sreda, 25. novembra: ob 16. **»Don Pasquale.** Red Sreda.
Četrtek, 26. novembra: **ob 16.: Slepa miš.** Opereta. Red A
Petek, 27. novembra: **ob 15.: Traviata.** Izven. Znižane cene od 18 lir navzdol
Sobota, 28. novembra: ob 16.: **Slepa miš.** Opereta. Izven. Cene od 24 lir navzdol

•

G. Donizetti: »Don Pasquale«. Komična opera v treh dejanjih. Osebe: Pasquale — Betetto, Malatesta — Janko, Norina — Mlejnikova, Ernesto — Lipuščck, notar — Jelnikar. Dirigent: A. Neffat, režija in scena: R. Primožič, zborovodja: R. Simoniti.

Zaradi obolelosti Sonje Ivančičeve je bila potrebna sprememba vrstnega reda premier in prezasedba Norine v »Pasqualu«. Namesto »Bega iz seraja« bo preje na vrsti »Thais«. Danes v sredo poje Norino v »Don Pasqualu« Manja Mlejnikova.

V petek ob 15. uri bo predstava Verdijeve »Traviate« (po znižanih cenah od 18 lir navzdol). Tokrat poje naslovno vlogo Ivanka Ribičeva, Alfreda pa Sladoljev. Germonta, kakor doslej — Janko. Ostala zasedba je običajna.

KULTURNI PREGLED

Drugi simfonični koncert

Ko smo v glasbenih krogih zvedeli za spored ponedeljskega simfoničnega koncerta, smo bili v dvomih, če bo združenemu ljubljanskemu orkestru uspelo izvesti Beethovnovo Eroico našim zahtevam primerno. Kajti Eroica je bila, o tem ni dvoma, središče tega koncerta. Delo giganta iz Bonna, prečudna stvaritev, ki tekmuje v svoji popolnosti z največjimi deli vse umetnosti sploh. Genij, ki je posegal enako močno v čustvovanje, kakor je obvladal ročno mojstrstvo in kakor se je predajal navdihu, ki mu je z delom rasel. Beethoven se je v enotnosti domislekov morda presegel v peti simfoniji, a v klasični lepoti, odtehtanosti in enotno zliti obliki tudi Eroica ne zaostaja za ono tragično simfonijo. Tematično delo je v prvem in zadnjem stavku mnogo pestrejše in naloga orkestra v smislu podrobne izdelanosti je zato še večja. Zato nas posebno veseli, da smo bili nad vse prijetno presenečeni, ko smo doživeli dobro ustrezno izvedbo. Predvsem omenjam zasluge dirigenta Šijanca, ki je tudi to pot dirigiral na pamet ves spored. Dokazal je ne samo skrajno kultivirano muzikalno občutje, temveč tudi zmožnosti pravilnega poglabljanja v teme in v gradnjo dunajskega mojstra in sožitje z njegovo bogato domiselnostjo v vseh čustvenih stopnjah. Jasno je bila izdelana tematika, izlahka smo sledili obliki. In kako so bile zlasti v prvem stavku odtehtane dinamične razlike! Res bi se dala intenzivnost tona marsikje povečati, a zato je treba imeti star, izvežban orkester, ki mu tehnika ni problem in ki je do kraja vigran. Mislim, da je bilo v ponedeljek zlasti v Eroici in v Cherubinijevem Anakreonu doseženo sploh največ, kar zmore naša simfonična reprodukcija ta čas.

Seveda je dobra izvedba tudi zasluga orkestra. Če se najprej ustavim pri godalih, moram reči, da se je naš godalni korpus v zadnjih letih izredno razvil. Imamo mlade moči, ki tehniko sijajno obvladajo, saj so zlasti med prvimi violinami sami prominentni muziki. Mislim, da ni majha zasluga violinista Rupla, koncertnega mojstra, da je ravno nivo violin tako visok. S svojo resnobo in z neumornim delom je dosegel (svojčas tudi z ustanovitvijo komornega orkestra, kjer se je marsikdo mnogo naučil), da se vendarle približujemo vsaj v tem delu simfoničnega korpusa neki mednarodni ali vsaj srednjeevropski višini. Kdor vpraša po načinu, kako to izvajalci dosegajo, naj kar opazuje dovršeno lokovanje, ki ni enotno samo v istem potegu, temveč je izvršeno celo na istem delu violinskega loka. Zelo dobri so bili tudi pihalci, od katerih so se odlikovali flavta (g. Korošec), oboa (g. Bareš), potem klarinet s svojo vedno kultivirano igro (g. Laun) in zlasti rogovi (gg. Ušak in Hafner) v težavnem in za naše F-rogove zelo nerodno postavljenem stavu srednjega dela Beethovnovega Scherza. Edina zvočna pomanjkljivost orkestra, ki jo občutimo, je fundament v violončelih in basih, ki so po številu preslabi, da bi ustvarili tisti prepotrebni, plemeniti in nasičeni globoki ton, ki ga tako občudujemo pri dobrih orkestrih. Upamo pa, da bo tudi ta nedostatek kdaj pozneje izginil.

Za zaključek je orkester izvajal na navdušenje občinstva Smetanovo »Iz čeških logov in gajev«, delo, prepolno poetičnega občutja, izraženega z močnimi ritmičnimi in spevnimi folklornimi elementi. Skladatelj je tu idejno-formalno sicer hodil za Lisztom, svojim velikim vzornikom, s katerim ga je družila misel o ustvaritvi simfoničnih pesnitev, skladb s poetično idejo. A v praksi je ubral svojo pot ravno z uvedbo bogate narodne glasbe, ki jo je na tako dovršen način podredil svojim zamislim, dosledni koncepciji in formalnim razmerjem.

Šijanec, ki je v Beethovnu podal klasično oblikovno dognanost in urejenost čustvovanja na tako pravilen način, je v Cherubiniju pravilno prikazal lahkotnost njegovega sloga in preprosto milino domislekov. Prav tako pa je v Smetani dojel širino skladateljevega čustvovanja o prelepi češki zemlji. Iz čeških logov in gajev! Kakor da bi nam govorili gozdovi in livade, sončne, zeleneče pod modrim nebom, o sproščenem snovanju naroda v srečnih časih. Prevzelo nas je delo tembolj, ker ga sprejemamo vase kot izraz sorodne duševnosti. A občinstvo je dajalo obilo priznanja vsem trem umetninam, ki so se tako lepo predstavile v kvalitetni izvedbi. Dvorana je bila popolnoma razprodana.

Slavnostno obeležje je vtisnil snočnjemu večeru s svojo navzočnostjo Visoki komisar Eksc. **Grazioli** z gospo soprogo, armadni poveljnik Eksc. Mario **Robotti**, Zvezni podtajnik kot zastopnik Zveznega tajnika ter drugi predstavniki oblasti in odlični zastopniki umetniškega ter kulturnega življenja. *Marijan Lipovšek.*

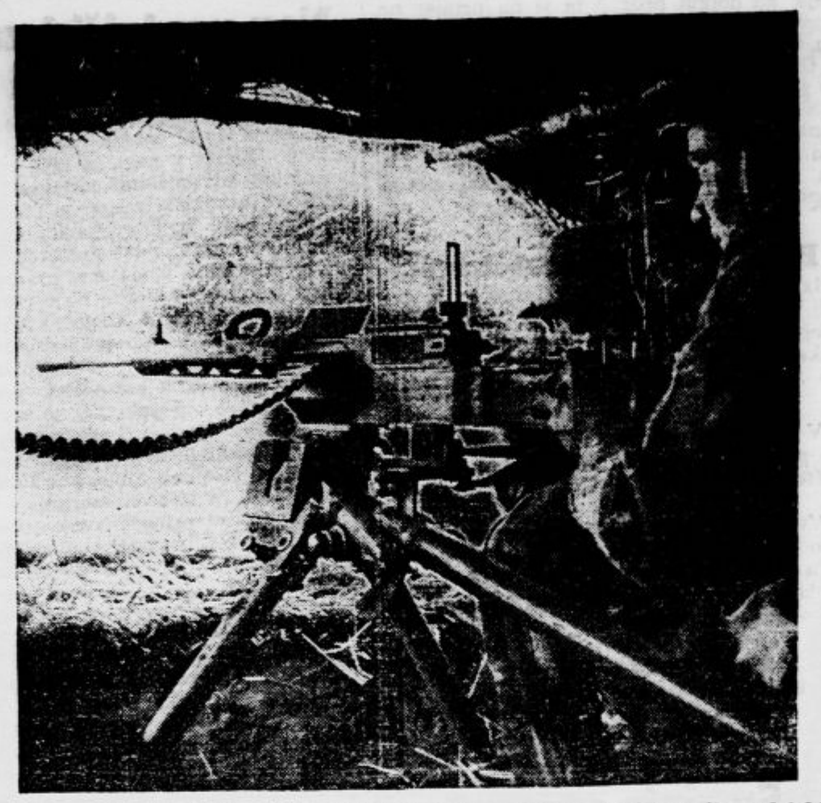

Sprednja postojanka italijanskega avtomatskega orožja v akciji proti sovjetskim elementom

Kronika

* **Nov svetovni rekord v jadralnem letalstvu.** Jadralni letalec Bergenz iz državne jadralne šole v Spitzerbergu pri Dunaju, je eden med najbolj znanimi nemškimi letalci. Te dni je dosegel nov svetovni rekord: v zraku je ostal 45 ur 28 minut in je s tem presegel stari svetovni rekord za več kakor 7 ur.

* **Nemški zimski tujski promet.** Državni tajnik za nemški tujski promet Hermann Esser je odredil, da ostanejo glede tujskega prometa v veljavi odločbe od 20. aprila 1942. Dopustniki s fronte, težko poškodovani in oni, ki so zaposleni v vojaško važnih podjetjih, imajo vso prednost. Doba bivanja v zdraviliščih in zimovališčih je omejena na največ tri tedne. Kdor je torej v preteklem poletju že imel 3 tedne dopusta, ne sme še pozimi odriniti na dopust. Uvedeno je strogo nadzorstvo.

* **Mladi pomočniki strojevodij.** Ker je v vojni zaradi velikega prometa potrebnih več strojevodij, kakor v mirnem času, ni zadostnega naraščaja iz vrst kovinarjev. Razen tega zahteva popolnejše izvežbanje strojevodij daljšo učno dobo, ki se mora zatorej pričeti pri mlajših naraščajnikih kakor doslej. Zavoljo tega bodo v Nemčiji s 1. aprilom 1943 uvedli nov stalež: pomočnike-strojevodij. V prihodnjem letu bo za začetek umeščenih v vsej Nemčiji 5000 takih mladih pomočnikov. Tri leta bo trajala vajeniška doba, nato bodo eno leto prakticirali v pomožni službi na lokomotivi, potem bodo dve leti opravljali službo kurjača, nakar bodo morali opraviti izpit za strojevodje.

* **Prvi elektronsko mikroskopični film.** Listi poročajo v podrobnostih o prvem elektronsko mikroskopičnem filmu, ki ga je izdelal berlinski fizik Manfred Ardenne, ki deluje na zavodu za fizikalno kemijo. S pomočjo tega filma je možno posnemati kemične procese pri 21.000 kratni povečavi. Tako prikazuje novi film taljenje in oksidiranje kovin in možno je celo videti fenomen »vročino«, ki kakor znano nastane z naglim gibanjem drobnih delcev snovi.

* **Vodnikova pratika 1943** bo kakor doslej vse njene prednice — prava slovenska ljudska čitanka, v kateri bodo vsi sloji čitateljstva našli kaj zanimivega in koristnega. Koledarski del te priljubljene publikacije krase tradicionalne Gasparijeve podobice svetnikov, razne članke pa so ilustrirali Mirko Šubic, France Podrekar in France Gorše. Ker letos ne bo stenskih, namiznih in žepnih koledarjev, mora Vodnikova pratika v vse naše domove!

* **Bolgarija dobi pristanišče na Jadranu.** V Sofiji je bila pred dnevi podpisana pogodba med Bolgarijo in italijansko pristaniško družbo, po kateri bo Bolgarija dobila prosto pristanišče v Antiv Bariju na Jadranskem morju. Druga pogodba, ki je bila istočasno podpisana, se nanaša na gradnjo ceste med prostim pristaniščem v Antiv Bariju in donavskim pristaniščem Ruše.

* **Najdba, ki se je izplačala.** V nekem italijanskem mestu je moral revizor v banki opravljati komplicirane račune. Pri tem je pogledal na tla, kjer je opazil nekaj svetlega. Bil je to izredno lep briljant. Pošteni revizor je kajpada prijavil najdbo policij. Toda potekel je predpisani rok in nikdo se ni zglasil. Nato je postal briljant najditeljeva last, ki se je na ta način obogatil za 80.000 lir.

* **Norveška zgodovina v znamkah.** V Oslu imajo zanimivo filatelistično razstavo, ki obsega samo znamke norveških držav in obsežno prikazuje skandinavsko zgodovino. V glavnem je razstavljenih največ različnih norveških znamk. Prva je bila izdana januarja 1855, poslednja pa oktobra 1942 ob ustanovitvi evropske poštne zveze.

* **Knjige Vodnikove družbe** (Vodnikova pratika 1943 in povest Janka Kača »Na novinah«) izidejo prvi teden decembra. Letošnja članarina znaša 16, z odpremnimi stroški vred 17, odnosno 18 lir. Ker bo naklada omejena, prosimo vse dosedanje člane, da se čimprej prijavijo svojim poverjenikom, ali pa direktno pisarni Vodnikove družbe, Puccinijeva 5 (poslopje Narodne tiskarne), Tiskovni zadrugi, Šelenburgova ulica 3, Učiteljski knjigarni in Šentjakobski knjižnici.

* **Zanimivi poizkusi z robotom.** V tehnološkem zavodu v oKdanju preizkušajo znanstveniki zanimivega robota, ki ga šaljivo imenujejo »Železnega Henrika«. Robot je napravljen v človeški podobi iz bakra in železa. S pomočjo fine električne naprave vzdržujejo v njem normalno človeško temperaturo okrog 37 stop. C. »Železni Henrik« ima spodnje perilo in vrhnjo obleko, kakor vsak moški, nato ga v preizkuševalnih dvoranah izpostavljajo različnim temperaturam, da natančno določenejo, koliko toplote oddaja. Iz tega sledijo važni toplotno-tehnični zaključki za gradnjo stanovanj in za izolacijo sten v svrho prihrankov na kurivu. Vsekakor pa ta reč ni poceni, kajti robot stane nič manj kakor 40.000 danskih kron. Njegova uporaba za znanstveno raziskovanje pa zahteva na leto 50.000 kron stroškov.

* **Smrtna kazen za tatvino kovčega.** Pred posebnim sodiščem na Dunaju se je moral zagovarjati 35 letni Gustav Schmiedt, ki je bil že dvakrat v prisilni delavnici in še večkrat v zaporu. Od januarja do aprila letos je na kolodvorih v Kremsu in Linzu ukradel osem potnih kovčegov. Kot ljudski škodljivec je bil zdaj obsojen na smrt.

IZ LJUBLJANE

u— **Nov grob.** Po kratki, težki bolezni je za vedno zapustila svojce ga. **Marija Černetova** po rodu Bizjanova, posestnica in vdova po poštnem upokojencu. Na zadnji poti bodo blago rajnko spremili v sredo ob 15. iz kapele sv. Krištofa na žalah na pokopališče k Sv. Križu. Naj počiva v miru! Svojcem izrekamo naše iskreno sožalje!

u— **Podnevi sonce, ponoči mraz.** Od nedelje dalje je Ljubljana vsako jutro rahlo pobeljena. Ne od snega, marveč od slane. Noči so jasne in prav hladne, zjutraj pa se naglo dvigne megla, potem nam s sinjega neba sije sonce. Vendar ne more več kaj posebno ogreti zemlje. Po dosedanji najnižji temperaturi, ki smo jo imeli v ponedeljek zjutraj (—5.8 stop. C), se je ozračje v ponedeljek čez dan ogrelo do 5 stop. C, vendar je že zgodaj popoldne spet nastopal mraz. V torek zjutraj je toplomer v Zvezdi beležil —5 stop. C, potem se je zaradi zgodnjega sonca ozračje nekaj bolj ogrelo kakor prejšni dan. Barometer stoji visoko. Pri vremenski postajici v Zvezdi in drugod, kjer so javni toplomeri, vidiš vsako jutro več ljudi, ki se zanimajo, kako mraz ščiplje Ljubljano.

u— **Nakaznice za sir za mesec november dobe** trgovci v mestnem preskrbovalnem uradu, soba št. 8 v sredo, četrtek in petek 25., 26. in 27. t. m. S seboj morajo prinesti zeleno knjigo o prevzemu blaga.

u— **Nakaznice za sladkor, maščobe in milo za mesec december dobe** trgovci v mestnem prekrbovalnem uradu, soba št. 8, tako da pridejo v sredo 25. t. m. na vrsto trgovci z začetnicami K in L, v četrtek 26. t. m. z začetnicami M do O, v petek 27. t. m. trgovci z začetnicami P do Ž in v soboto 28. t. m. z začetnicami A do J. Zaradi nepotrebne gneče naprošamo trgovce, naj se natanko ravnajo po tem razporedu. Upravičenci bodo dobili za zabelo v decembru mesecu po 200 gr masti in po 200 gr presnega masla.

u— **Za visokega dostojanstvenika** mestno županstvo nujno potrebuje dve opremljeni sobi s souporabo kuhinje v središču mesta. Stranke, ki bi mogle s takim stanovanjem ustreči, naj se zglase v glavnem mestnem vložišču, v sobi na levi strani veže magistratne hiše za vodnjakom.

u— **Ne zamudite prilike!** Vpišite se čim prej v jezikovne tečaje, kjer poučujemo vse moderne jezike, predvsem italijanščino, nemščino in francoščino. Uspešno vodimo začetne, nadaljevalne in konverzacijske tečaje. Honorar zmeren. Dijaki popust. Vpisovanje dnevno od 8 do 12 in 14 do 16. — Korepetitorij: Mestni trg 17/I.

u— **Vsi dijaki,** ki bi želeli imeti uspehe na srednjih, trgovskih, strokovnih in ljudskih šolah, naj se vpišejo v **Korepetitorij,** kjer dnevno poučujemo, razlagamo in izprašujemo vse predmete. Važno posebno za privatiste in one, ki ne morejo redno obiskovati šolskega pouka. Honorar zmeren. Revnejši popust. Vpisovanje dnevno od 8. do 12 in 14. do 16. Korepetitorij, Mestni trg 17/I.

u— **Ali hočete napraviti Vašemu otroku resnično veselje? Ne bo vam žal, ako mu poklonite »Princesko Zvezdano«** in barvnike, ker ga boste tako najlepše razvedrili in zaposlili. Dnevno se matere navdušeno izjavljajo o ljubki slikanici, ki nudi otrokom toliko prijetnih uric. »Princesko Zvezdano« dobite v knjigarni Tiskovne zadruge v Šelenburgovi ul. 3.

u— **Za Miklavža** pripravlja knjigarna Tiskovne zadruge otrokom prijetno presenečenje. Poleg mične slikanice »Princeska Zvezdana« bosta izšli še dve priljubljeni slikanici v enaki opremi. Serija slikanic za mladino, ki jih pripravlja knjigarna Tiskovne zadruge, bo izšla v zbirki »Polica za male«.

u— **Premog mestne plinarne so prodajali.** Pred kazenskim senatom je bila razprava o premogu, za katerega je bila oškodovana mestna plinarna. Letos v maju in juniju je prejela blizu 900 ton prvovrstnega premoga iz Šlezije. Razkladali so ga nekateri brezposelni. Po dogovoru so zapeljali precej premoga nekaterim svojim odjemalcem, ki so ga plačali po tržnih in še višjih cenah. Tako je bila mestna plinarna oškodovana za 21 ton premoga v vrednosti 6300 lir. Na enak način so prodali tudi več tisoč bukovih drv in precej krompirja na škodo nekaterih zasebnikov. V sodno preiskavo je bilo nato zapletenih 14 osumljencev. Sodba, ki je bila izrečena v soboto opoldne, navaja: glavni obtoženec Ivan Oblak, star 55 let, je obsojen na 2 leti, 34 letni Anton Starič na eno leto, ostali pa na 3 do 6 mesecev strogega zapora. Dva sta bila pogojno amnestirana, trije pa oproščeni.

u— **Nesreče.** V ljubljansko bolnišnico so v ponedeljek sprejeli pet ponesrečencev. Marijo Razborškovo, 19 letno služkinjo iz Šiške je krava sunila v desno nogo. S kropom se je poparila po levici 35 letna služkinja Katarina Cankarjeva iz Kosez. Nevarno se je vrezal v levico 32 letni mizar iz Device Marije v Polju Ivan Žabkar. Pri štedilniku se je opekla po glavi in desni nogi 60 letna zasebnica Marija Ogorelčeva iz Ljubljane. 7 letnega posestnikovega sina Janeza Sadarja iz Krke pa je pes ugriznil v levico.

Z Gorenjskega

Na vzhodni fronti so padli naslednji koroški rojaki: 20 letni planinski lovec Filipan Andrejčič, 21 letni tehnik Alojz Wissiak, 28 letni desetnik Karel Premig, 40-letni Fritz Zmölnig, 23 letni planinski desetnik Viljbald Valenti, 22 letni planinski lovec Hans Isola, 25 letni podčastnik Emerik Simoner in planinski lovec Teodor Pöck, ki ga je smrt zadela ravno na njegov devetnajsti rojstni dan na Kavkazu.

Na vzhodni fronti sta padla vojak inž. Burkhart Ludvig Sima, star 20 let, doma iz Volšperka, in 31letni vojak Jože Winkler iz Borovelj.

Sprejem gorenjskih Nemcev v stranko. V soboto dopoldne so se v Celovcu zbrali nemški rojaki z Gorenjskega. V veliki dvorani deželnega dvorca so bili slavnostno sprejeti v Narodnosocialistično stranko. Po glasbenem uvodu, ki ga je zaigral gledališki orkester, je izpregovoril gauleiter dr. Rainer, ki je častil gorenjske Nemce kot prve pionirje v nemški obmejni deželi.

Šole v kamniškem okraju. V Kamniku so zgradili 15razredno ljudsko in glavno šolo, ki ima centralno kurjavo, šolsko kuhinjo in jedilnico. Priključeni so: sportno igrišče, šolski vrt in dve stanovanjski hiši za učiteljstvo. Na lalje sta bili dovršeni šoli v Motniku in Dragomlju. Dvanajstrazredna glavna šola v Domžalah bo v kratkem dovršena. Nadalje urejajo dvanajstrazredno šolo v Komenlji.

Požar. Požar je nastal nedavno na domačiji posestnika Janeza Ulceja, po domače Zagarja v Zagradu pri Prevaljah. Upepelil je hišo in gospodarsko poslopje.

Nesreče. 18 letni kmečki sin Franc Oblak iz Straže pri Škofji Loki se je ponesrečil z najdeno patrono, v katero je vrtal z nožem. Poškodoval si je roke in levo oko. — Mesarski pomočnik Franc Podvratnik se je nevarno vsekal z nožem v nogo. Prepeljana sta bila v celovško bolnišnico.

Iz Hrvatske

Japonsko poslaništvo v Zagrebu. Informacijski oddelek hrvatskega zunanjega ministrstva potrjuje, da namerava japonska vlada v Zagrebu ustanoviti svoje poslaništvo. Nedavno je bil pri Poglavniku v avdijenci japonski poslanik v Sofiji Jamači, ki bo obenem akreditiran tudi na Hrvatskem.

Žensko zastopstvo pri Poglavniku. Ob priliki prve obletnice ustanovitve ustaškega ženstva je sprejel Poglavnik 300 članic broječe odposlanstvo iz vse države.

Nova župnija v Zagrebu. Zadnji čas je bilo v Zagrebu ustanovljenih več novih župnij. Najmlajša je župnija pri cerkvi Matere božje Lurdske, ki bo začela poslovati 6. decembra.

Tečaj za zborovodje v Osijeku. V začetku prihodnjega leta bodo v Osijeku priredili dvomesečni tečaj za zborovodje pevskih zborov. Prireja ga glavno ravnateljstvo za ljudsko prosveto, vodila pa ga bo hrvatska pevska župa »Kuhač«. Prijave sprejema do 10. decembra predsedstvo pevske župe »Kuhač« v Osijeku.

Delavsko naselje bodo zgradili tudi v Zemunu. Prve priprave za gradnjo delavskih domov v Zemunu so v polnem teku. Po doselanjih načrtih bodo z zemeljskimi deli pričeli na spomlad.

Izpopolnjevanje državne bolnišnice v Banjaluki. Za dovršitev del na notranjem oddelku državne bolnišnice v Banjaluki je bila odobrena nadaljnja vsota 1,600.000 kun. Storjeno je tudi vse, da bodo čim prej dovršena dela v bolniški kuhinji in v pralnicah.

Val zborovanj se je začel prelzadnjo nedeljo, ko so predstavniki vlade in ustaški prvaki imeli številne sestanke s prebivalstvom. Zborovanja so bila v Sisku, Bjelovaru, Svetem Ivanu-Zeleni, Zlataru, Klanjcu, Dolnji Stubici, Ludbregu in Pregradi. V Sisku se je ustaški sestanek, na katerem sta med drugimi govorila zunanji minister dr. Mladen Lorkovič in državni tajnik dr. Vjekoslav Vrančič, pretvoril v veličastno manifestacijo ustaške misli. V Zlataru je na sestanku govoril prosvetni minister dr. Mile Starčevič. Zbrali so se številni kmetje iz mesta in okolice. V Donji Stubici je bil zaupniški sestanek odposlancev in predstavnikov stranke iz skoro vseh občin okraja. Med drugimi je na zborovanju izčrpno poročal veliki župan dr. Matko Laušić. Opolnomočeni minister Josip Milković je prisostvoval zborovanju predstavnikov ustaške stranke v Pregradi. Dotaknil se je tudi delovanja odmetnikov in naglasil, da bo borba proti njim zmagonosno izvojevana.

Skrb za vajence. Poseben odbor Urada za delo v Zagrebu je poverjen z nalogo, da izdela dokončen statut socialnega skrbstva vajencev nedoletnih delavcev. Odbor bo seveda proučil tudi zdravstveno vprašanje in določil delovni čas.

Gradnja razkuževališča v Dugem Selu. Ukrepi proti širjenju nalezljivih bolezni na Hrvatskem so vse bolj učinkoviti. Zlasti v sedanjem vojnem času predvsem pazijo, da se kali bolezni ne zanesejo tudi v mesta. Ker razkuževalne in zdravstvene postaje v hrvatski prestolnici niso mogle zmagati vsega dela, je ministrstvo za zdravstvo v sporazumu z vojnim ministrstvom zgradilo razkuževalne postaje v Bosanskem Brodu za vse tiste, ki prihajajo iz sarajevske smeri, v Sisku pa za tiste, ki prihajajo iz banjaluške smeri. S sodelovanjem zdravstvenih in vojaških oblastev je bila nedavno sklenjena gradnja nove razkuževalne postaje v Dugem Selu, kjer bodo v posebnem predoru lahko eliklonizirali cele vlake. Krediti so že odobreni in je delo v polnem teku.

Iz Srbije

Beograjska radijska postaja je prejela Hitlerjevo sliko v zahvalo za vsoto 500.000 RM, ki so jih na njeno pobudo zbrali in dali na razpolago Führerju. Na sliki je Hitler lastnoročno podpisan, na njej pa je tudi označeno: Glavni stan, 26. oktobra 1942.

Starinska izkopavanja v Ohridu. Že nekaj časa kopljejo na razvalinah stare mošeje Imaret v Ohridu. Dognali so namreč, da je bila mošeja zgrajena na zidovih cerkve sv. Klementa, v kateri je nekoč daroval službo božjo svetnik sam. Vodja državnega muzeja v Ohridu dr. Kocov vodi izkopavanja in so že vidni oboki in temelji zidovi stare cerkve. Na stenah so še dobro ohranjeni ostanki fresk in staroslovenskih črk.

ZAPISKI

Dve novi mladinski knjigi

Nastopila je sezona mladinskih knjig, namenjenih za Miklavža in za božič, ko je knjiga zlasti v teh časih ceneno, dobro in godrilno darilo.

Pravkar sta izšli dve novi izdaji te vrste. Tone **Glavan** je v knjigi »Med pritlikavci in velikani« priredil slovenski mladini Swiftova znamenita »Gulliverjeva popotovanja (izdala Ljudska knjigarna v Ljubljani, 108 str., z ilustracijami Ivana **Romiha**). Klasično delo Jonathana Swifta (1667 do 1745) »Gulliver's Travels« bi bilo vredno celotnega prevoda, saj je pač malo slovstev, ki bi ne imela v domači besedi te močne fantazijske stvaritve. Glavanova prireditev upošteva širši mladinski krog in obseg knjige, zato nam daje iz »Gulliverjevih popotovanj« zgolj nekatere posebno značilne fragmente, vendar tvorijo le-ti dobro zaokroženo knjigo, pravi posladek za male bralce, ki radi sprehajajo svojo domišljijo po deželah čudežnih stvari in velikih pustolovščin. Romihove številne slike so jasne in nazorne ter zvesto spremljajo vsebino.

Naš znani mladinski pisatelj Mirko **Kunčič** je zbral v 86 strani obsegajočo knjižico istega formata in iste izdaje deset svojih mladinskih povesti, delno realistične, delno pravljične vsebine, prežete tu in tam z nevsiljivimi in v dejanje dobro vpletenimi življenjskimi nauki. Tu in tam zazveni tudi humoristično ton. Povesti so take, da bodo imele mnogo hvaležnih bralcev. Priznani slikar in ilustrator France **Podrekar** je opremil knjigo s slikami, ki jim ni treba posebnega priznanja in hvale, saj je umetnik pokazal z dosedanjimi prispevki, kako srečno se ume prilagoditi ne le pisateljevemu svetu, marveč tudi duši mladega čitatelja, in kako skrbno so izdelane njegove risbe tudi s tehnične strani.

Naročite se na romane Dobre knjige!

Odvetnikovi spomini. Odvetnik Angelo Livio Ferreri je objavil v založbi »Arte e Storia« Rim-Milano knjigo »Dai ricordi di un vecchio avvocato romano«, o kateri zatrjuje kritika, da je vsebinsko prav zanimivo delo, dokumentarno zlasti glede razvoja italijanskega pravosodja v zadnjih štirideseth letih.

Napoleonovo pismo. Iz Pariza poročajo, da je bila pred dnevi v Hôtel Drouot aukcija redkih knjig in rokopisov. Ob tej priliki so prodali za 87.000 frankov pismo, ki ga je mladi Napoleon pisal 27. oktobra 1792.

Strindberg v Italiji. »Il Dramma« piše v najnovejšem zvezku, da je Astrid Ahnfeltova, ki je prejela nedavno posebno priznanje Švedske akademije za svoje prevode iz švedske literature, dovršila prevod Strindbergovega »Smrtnega plesa«. Ahnfeltova je prevedla v italijanščino tudi Strindbergovo slovečo avtobiografijo »Sin služkinje«. Stridbergova dramatika je zastopana v letošnjih repertoarjih italijanskih gledališč z dvema deloma: Teatro Eliseo v Rimu bo vprizoril »Velika noč«, Meme Bonassija igralska družina pa »Gospodično Julijo«.

Iz francoske dramatike. Italijanski kulturni dopisnik iz Pariza Vittorio Gnerriero poroča, v »Il Dramma« o uspešni vprizoritvi v »Théâtre de l' Odéon« štiri dejanje obsegajoče komedije Michela Renaitoura »La Duchesse en sabots« (Vojvodinja v coklah). Junakinja te igre je Ana Bretanjska, žena kralja Karla VII. in pozneje Ludviga XII., ki je po bretonski navadi rada nosila cokle. Zgodovinsko ozadje novega francoskega dramatskega dela je zanimivo zaradi posebne povezanosti političnih teženj in ljubezenskih spletk. Sega nekoliko tudi v zgodovino Italije, saj je kralju Ludviku XII. dovolil papež Aleksander Borgija poroko z Ano Bretanjsko, katere politična posledica je bila v tem, da je Bretanja ostala v »geopolitičnem« območju Francije. — Pisec Jean Michel Renaitour je eden redkih estetov, ki se umejo izživljati tudi politično. Objavil je več zbirk poezije in kritičnih esejev in je zdaj intendant nekega gledališča, bil pa je že poslanec francoske poslanske zbornice in državni podtajnik. Njegova »Vojvodinja v coklah« srečno združuje estetsko-politično dvojnost Renaitourove osebnosti.

Žena z 270 žolčnimi kamni

V bolnišnici v Kodanju je bila te dni operirana žena nekega glasbenika. Zdravniki so ji odvzeli nič manj kakor 270 žolčnih kamnov različnih velikosti. To je največje število, ki so jih kdajkoli odvzeli žolčno bolnemu človeku. Kajpada je ta operacija zbudila med evropskimi zdravniki pozornost in neki specialist je napisal naslednjo sodbo:

Profesor dr. Schellbauer je v nedavnem predavanju na Dunaju ugotovil, da ima skoraj vsak peti človek žolčne kamne. S tem pa seveda ni rečeno, da bi vsak peti človek res tudi trpel na njih. Marsikdo vse življenje skoraj ne čuti bolečin. Kadar pa nastopijo motnje, so po navadi skeleče in tudi nevarne. Sedež kamnov je žolčni mehur, vendar nahajamo žolčne kamne tudi v odvodih in v majhnih cevkah v jetrih. Sestajajo bodiže iz navadnega holesterina ali iz holesterina, kalijeve soli in pigmentov, nastopajo posamič ali pa — kakor se je videlo v Kodanju — v raznih množinah in celo v veličini jajca.

Vsako vnetje, vsaka ovira v žolčnih odvodih lahko pospešuje tvorbo kamnov. Žolčna kislina se potem ne proizvaja v zadostni množini in ne učinkuje na holesterin, ki je sestavni del prehrane. Človek, ki ima žolčne kamne, a ne trpi zavoljo njih, čuti samo tu in tam pritisk v območju želodca, šele, kadar se zagatne kamen v izhodu iz žolča, povzroča tiste hude bolečine, ki jih poznamo kot žolčno koliko. Žolčni mehur se napne, žolč preide v kri in pobarva njo in polt rumeno. Tako nastane zlatenica in če kamen kmalu ne izpremeni svoje lege, nastane vnetje žolčnega mehurja. Ako ne koristijo topli obkladki in blažilne kapljice, seže zdravnik po morfiju ali po pantoponeinu. V posebno hudih primerih je treba žolčne kamne odstraniti z operacijo, drugače pa navadno pomagata primerna prehrana in vzdržen način življenja. Kdor trpi za želodčnimi kamni, mora umerjeno uživati hrano, da se mu ne zamastijo jetra. Čez dan užije 2 do 3 litre tople tekočine, priporočljiva je slatina. Ljudje cenijo zlasti sok redkvice. Dopustni so oglijikovi hidrati v vsaki obliki.

Nič čudnega ni, da je v Kodanju operirana žena dosegla tak rekord z žolčnimi kamni. Po večjih bolnišnicah so odstranili ob posameznih operacijah že cele zbirke kamenčkov. Saj ne gre toliko za število, kakor za velikost posameznih kamnov. Vsekakor pa je kodanjska operiranka lahko prav hvaležna zdravnikom, da so jo rešili neznosnega trpljenja.

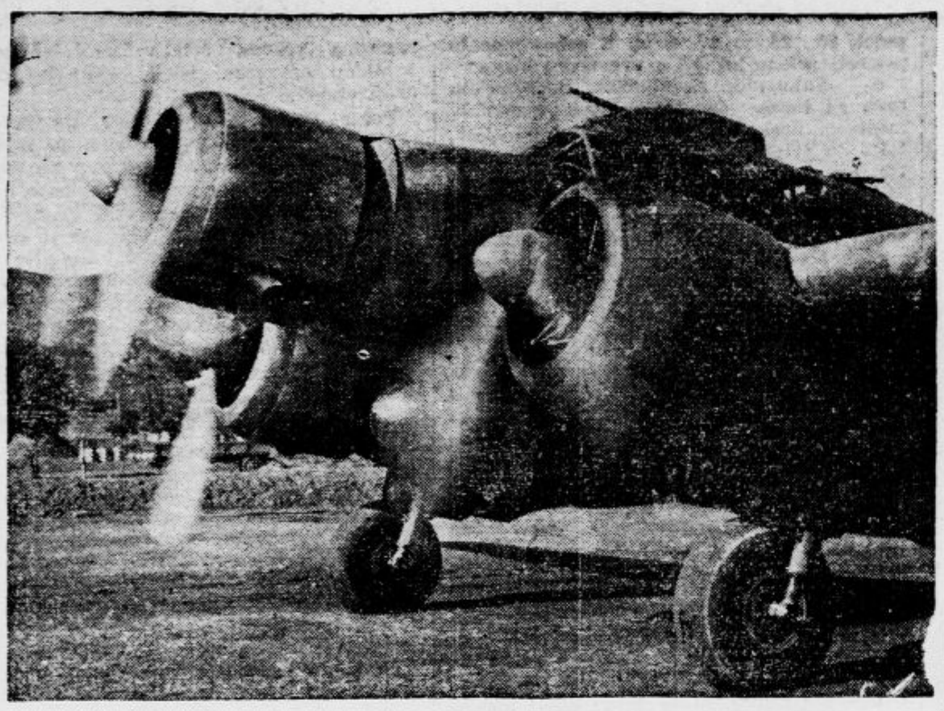

Italijanska torpedna letala na odletu z nekega oporišča za vojne akcije v Sredozemskem morju

SPORT

Stari prvak o novem prvaku

Kako sta sprejela vest o novem svetovnem rekordu Italijana Fausta Coppija francoski sportni svet in njegov prednik Archambaud

Vest o nedavnem novem svetovnem rekordu na kolesarski vožnji v eni uri, ki ga je pred kratkim dosegel znani kolesarski dirkač Italijan Coppi na milanskem dirkališču Vigorelli, kjer je v 60 minutah prevozil natančno 45.871 km in s tem za 31 metrov prekosil zadnjo in pet let staro najboljšo svetovno znamko te vrste Francoza Archambauda, je prispela v Francijo s precejšnjo zamudo. Kako so jo tam sprejeli in kaj je o novem prvaku — proti prvemu pravilu v sportu, da naj ima boljše mesto vsak, kdor ga je zaslužil — dejal njegov prednik, nam popisuje pariški dopisnik milanske »Gazzette dello Sport«, ki pravi med drugim:

»Vtis, ki ga je napravil Coppijev podvig v tukajšnjih sportnih krogih, je bil silno močan in je učinkoval kot mrzla prha za mnoge pariške kritike, ki so se do zadnjega udajali trdnemu prepričanju, da je Archambaudov rekordne čas v enourni vožnji sploh neprekosljiv. V zvezi s pogostimi vestmi o poskusih dvojice ali trojice italijanskih vozačev, da bi popravili nekatere kolesarske rekorde — pri čemer so imeli, mimogrede rečeno, izredno velike uspehe — si je znani pariški sportni dnevnik »L' Auto« pri neki priliki privoščil tudi pikro ugotovitev, češ da na dirkališču Vigorelli vsi Italijani (!) zaman poskušajo zrušiti Archambaudovo znamko iz leta 1937. Pod vtisom vseh takih in podobnih poročil se je tudi Archambaud sam kar naprej udajal sladkim sanjam, da mu vsaj z italijanske strani ne grozi nobena nevarnost.

Kakor v tem posebnem primeru tako tudi v splošnem francoska sportna javnost sploh ni vedela prav mnogo, kaj se dogaja okrog po svetu, najmanj pa to, da so bili italijanski kolesarji vso minulo sezono pridno na delu in so se na jesen dobro pripravljeni lotili tudi najtežje naloge, da vržejo Francoza z njegovega kolesarskega prestola. V teh okoliščinah je vest o uspelem poskusu Coppija učinkovala kot bomba in od vseh strani je deževalo vprašanj, kako je bilo vse to mogoče in kdo je prav za prav ta Coppi, ki je mogel poskrbeti za tako senzacijo. Polagoma so za poedinci pricapljali tudi listi in kar naekrat ste lahko čitali po sportnih rubrikah pariških dnevnikov o bliskovitem uspehu nekega italijanskega kolesarja, ki spada brez dvoma v posebni razred in ima v sebi izredne fizične sposobnosti. Seveda po teh splošnih ugotovitvah ni manjkalo pozneje še vseh mogočih podrobnosti, ki so zanimive v zvezi z ono rekordno vožnjo na milanskem dirkališču. Skratka, Coppi je v dobrem tednu postal najbolj popularni sportnik v Franciji.

No, in kaj je dejal njegov prednik in tako nepričakovano odstavljeni prejšnji prvak Archambaud? Prvo, kar je priznal čisto odkritosrčno, je bilo, da ga je ta »fatalna« novica kar stisnila okrog srca. Bil je ponosen na ta svoj rekord in vest o njegovem padcu ga je presunila tembolj, ker sploh ni vedel, da se kje na svetu sploh pripravljajo, da bi ga podrli. Toda prav za prav je le poznal Coppija in on je bil tudi edini človek, ki se ga je bal — na kolesu.

Ko je Archambaud pregledoval vmesne čase, ki so jih sodniki in prijatelji Coppija vestno beležili za vsak krog one zmagovite vožnje po krivinah Vigorellija, je bil mnenja (skromnega, kajne), da je Coppi vozil zelo neredno in se mu zdi sploh zelo nevarno, da bi bil proti koncu onih zanj usodnih 45 km še izboljševal vozne čase za posamezne kroge. Tola takoj zatem je pristavil, da niti najmanj ne dvomi o točnosti tehničnih podatkov, ki so bili oficielno objavljeni menil pa je obenem, da bi bili morali na vsak način poklicati na to prireditev tudi njega, da bi si bil ogledal še ostale ukrepe, ki so potrebni za veljavnost takega rekordnega poskusa. Toda vse to je že bilo tako urejeno — tudi brez njega.

Kaj bo zdaj storil bivši rekorder iz Francije? Nič, vsaj ta čas ne. Mož je pred kratkim obolel na želodcu in je moral zaradi tega prekiniti vsako udejstvovanje na kolesu. Vsekakor se tolaži, da bo čimprej ozdravel in potem, tako je izjavil sam, bo treba poskusiti, kaj bi se dalo ukreniti. Strokovnjaki, ki poznajo Archambauda, pravijo, da že ni davno več oni kakor pred petimi leti in mu brž kone vsa dobra volja ne bo pomagala, da bi še kdaj prišel na najvidnejše mesto med najhitrejšimi evropskimi kolesarji.

Sicer pa bodo Francozi tudi med ostalimi »kanoni« iz kolesarskih vrst komaj našli primernega kandidata za tako težko nalogo. V ospredju je zdaj ime nekega Emila Idèea, ki pa ga očitno še ne mika, da bi se pognal v borbo za nagrado 10.000 frankov, ki jo je v vsej naglici razpisal eden pariških dnevnikov za onega francoskega vozača, ki bo do 15. novembra 1943 poskusil prevrniti Coppijev svetovni rekord.

V nekaj vrstah

Mednarodna nogometna tekma med Turčijo in Madžarsko ki je bila za zadnjo nedeljo napovedana v madžarski prestolnici, je bila zadnji hip odgodena na poznejši nedoločeni termin. Povod za odpoved so dali Madžari sami, pri katerih je baš te dni odstopil zvezni tehnični vodja Gidofalvy, zaradi česar so obstale tudi vse priprave za ta mednarodni nastop madžarske reprezentance.

Italijanska nogometna zveza je ponovno razpravljala o svoječasno neodigrani prvenstveni tekmi med Ligurio in Romo ter je po vpogledu vseh podatkov ugotovila, da moštvo Rome zaradi višje sile ni moglo pravočasno prispeti na genovsko igrišče Ligurie. Glede na to je direktorij, ki upravlja prvenstveno tekmovanje, določil, da bo ta tekma odigrana naknadno v četrtek 26. t. m.

Hrvatska nogometna zveza je izrabila priložnost, ko so zadnjič Švedi gostovali v Curihu, ter jih povabila na gostovanje v Zagreb. Vabilo je prišlo prepozno, kajti švedski nogometaši so bili med tem že na poti v domovino. Švedska nogometna zveza pa je obljubila, da bi bila spomladi pripravljena spet začeti pogajanja za nastop v hrvatski prestolnici.

V Bruslju je belgijski plavalec Vlaemynck po sledovih novega evropskega rekorderja na hrbtni progi Francoza Zinsa dosegel nov belgijski rekord na tej progi. S časom 1:12,4 je izboljšal lastni državni rekord natančno za eno sekundo.

V borbah na vzhodni fronti je padel pred kratkim Matija Wörndle iz Partenkirchena, ki je spadal — prav tako kakor njegov bratranec Roman Wörndle, ki ga je tudi smrt dohitela na bojišču — med najboljše nemške smučarje. Medtem ko je bil Roman odličen smukač, je bil Matija najpripravnejši na dolgih progah in je na primer na zimski olimpiadi l. 1936 zasedel v maratonu na 50 km najboljše mesto med domačini.

Olimpijski zmagovalec Japonec Oye ki se je v letalskih borbah na Filipinskih otokih ubil s svojim letalom, je prejel po svoji junaški smrti visoka odlikovanja. Japonski cesar mu je podelil v činu nadporočnika red zlatega zmaja in vzhajajočega sonca.

Paberki iz avtomobilizma

Iz petrolejskih vrelcev v Iranu so pridelali leta 1940 nad 10 milijonov ton zemeljskega olja ali več kakor še enkrat toliko kakor leta 1931. Kakor računajo, ima Iran do 500 milijonov ton rezerve v petroleju.

*

V Urugvaju so popolnoma ustavili rečno in pomorsko plovbo zaradi pomanjkanja nafte.

*

V Bolgariji so za poskušnjo zasadili rastlino »koksaghis«, iz katere se lahko pridobiva kavčuk. Ta rastlina, ki se je zelo obnesla v Rusiji, se razvija zelo ugodno tudi v bolgarskem podnebju.

*

V Franciji je bilo predloženih v odobritev 450 različnih tipov za pogon motornih vozil s plinom iz lesnega oglja, toda od te množine je bilo odobrenih samo 19 načrtov.

Iz Spodnje Štajerske

O spodnještajerskih kmetskih domačijah je objavil znani mariborski zgodovinar Fr. Basch v nedeljo daljši članek v mariborskem dnevniku. Članek je opremljen s štirimi slikami.

Koncert. Namesto Elizabete Schwarzkopfove, primadone berlinske nemške opere, je nastopila na koncertu Heimatbunda v Mariboru ga. Ani Rusowska, koloraturka graške opere. Pela je različne pesmi in arije. Spremljal jo je prof. Egon Kornauth, ki je tudi sam zaigral nekatere skladbe.

Prvi letošnji simfonični koncert v Mariboru bo v petek 27. t. m. zvečer v Götzovi dvorani. Pomnoženi gledališki orkester pod vodstvom glasbenega ravnatelja Hermana Frischa bo med drugim igral Schubertovo nedovršeno in Schumannovo pomladno simfonijo. Kot solistka nastopi ga. Hildegarda Forer Heimbucherjeva iz Gradca.

V mariborskem gledališču imajo ta teden na sporedu opereto »Sinja maska«, operi »Boheme« in »Carmen«, spevoigro »Izvošček« in komedijo »Vladna kriza v Išlu«.

Novi grobovi. Na Pobrežju je umrla 79-letna posestnica Roza Schlambergerjeva. V Mariboru je umrl v starosti 84 let upokojenec Franc Kosi. Na vzhodni fronti je padel 21letni topničar Franc Klemenčič, kočevski rojak, čigar družina biva pri Sv. Petru pod Sv. gorami — V Opavi je umrl po svojem 70. rojstnem dnevu juvelir Fr. Pacchiaffo. Bil je iz starega celjskega rodu, že mlad pa se je naselil v Tropavi, od koder je večkrat prihajal v Celje.

Poroke. V Celju so se poročili: Franc Tiefengraber in Marija Apatova, Henrik Dečman in Milvana Majerjeva, Ant. Tratnik in Pepca Dornova, vsi iz Celja, dalje Ferdinand Agrež iz Hanovra in Poldka Žitančeva iz Celja.

Za mrtve bodo proglašeni: Janez Kosi iz Desinjaka v ljutomerskem okraju, ki ga pogrešajo od bitke pri Lvovu konec novembra 1914; dalje Anton Hriberšek iz Trnovlja pri Celju, ki se je poslednjič zglasil na novega leta dan 1915 iz Valjeva; potem Miha Hren iz Vuzenice, ki je konec novembra 1916 izginil na italijanskem bojišču in Blaž Leskovar iz Prelog v mariborskem okraju, ki je menda padel februarja 1914 v Karpatih. Uveden je sodni postopek.

Za tečaj knjigovodstva, ki se bo v Mariboru pričel s koncem novembra in ga priredi industrijski oddelek štajerske gospodarske zbornice, se je pokazalo veliko zanimanje. Zato se bo tečaj vršil v treh skupinah. Prva skupina bo pričela s poukom drevi, druga jutri, tretja pa v petek.

O obrtniški razstavi v Celju, ki je bila v nedeljo zaključena, poročajo listi, da jo je obiskalo 14.000 gostov. Če se prištejejo skupinski obiski obratov in šol, pa je bilo na razstavi vsega skupaj 20.000 obiskovalcev.

Nesreče. 79letni upokojenec Anton Herič iz Gornjega Ravnanja je padel tako nesrečno, da si je zlomil levico in se hudo poškodoval na glavi. Matija Dajnko iz št. Jurja ob Ščavnici, zaposlen v neki mariborski industriji, je padel s kolesa in si med drugim zlomil nogo v kolku. Na svojem stanovanju v Mariboru je padla 80-letna zidarjeva vdova Marija Jančarjeva in si zlomila levo nogo. Desnico pa si je zlomila 24letna kurjačeva žena Jožefina Janova. — V Rušah sta se sprla dva zakonca in je mož tako sunil svojo ženo iz trgovine, da je obležala. Poklicali so zdravnika.

Nov uradniški zakon v Bolgariji

Bolgarsko uradništvo je imelo doslej zakon, ki ni lajal enakih pravic vsem uradnikom. Zlasti v pogledu plač so bile med poedinimi uradniškimi kategorijami razlike. Novi uradniški zakon je bil pripravljen že pred leti, toda uveljavila ga vlada ni. Zdaj je pa ministrski predsednik sporočil, da je pripravila vlada nov osnutek uradniškega zakona, s katerim bodo vse uradniške kategorije izenačene. Osnutek zakona je izdelal glavni inspektor pri ministrskem svetu Dimitrij Geogrijev. Število komisij, ki obravnavajo razna uradniška vprašanja, bo v bodoče zelo omejeno, ker je praksa pokazala, da so pogosto povzročale oslabtev čuta dolžnosti in odgovornosti pri poedinih uradnikih. Osnutek novega uradniškega zakona je bil že izročen sobranju.

Novi zakon prinaša zvišanje uradniških plač. Najnižja uradniška plača bo znašala v bodoče 1.000 levov mesečno, najvišja pa 15.800. Plače do 3.000 levov bodo vsakih 6 let zvišane za 200, do 6.000 levov za 300, višje pa za 400 levov mesečno. Novi zakon prinaša tudi draginjske in doklade za otroke. Izplačevale se bodo od 1. januarja 1943. Pri plači 2.000 levov znaša draginjska doklala 30%, potem se pa postopoma znižuje do 15% pri plačah nad 10.000 levov. Doklade za otroke znašajo za prvega mesečno 100 levov, za drugega 200, za vsakega nadaljnjega pa 300.

Ribolov v ustju Donave

Jugovzhodno od Galaca se razdeli Donava v tri rokave, preden se začne izlivati v Črno morje. Blizu starega ribiškega mesteca Tulče se pričenja slikovito ustje Donave, eno najlepših v Evropi. Ogromne jate vodnih ptic ter prostrana z bičevjem poraščena močvirja, prepleteno večkrat neprehodno omrežje prekopov se odkrije očem popotnika, ki ga pripelje pot do tega največjega revirja sladkovodnih rib v jugovzhodni Evropi.

V zgodnjih jutranjih urah je treba s čolnom previdno preveslati ali prejadrati to ribje kraljestvo. Tu lahko vidiš najrazličnejše močvirne in nižavske ptice. Tu v skrajnem kotičku Evrope so imele do zadnjega varno zavetišče, kjer so lahko nemoteno lovile ribe. To je prava džungla najrazličnejših vodnih ptic in žab. Tu so doma tudi divji labodi. Na otoku Popina se zbirajo vsako pomlad in jesen ptice selivke, da se odpočijejo in pripravijo na daljno pot.

V ustju Donave nalove ribiči vsako leto okdog 10 milijonov kg rib. Rmunija sama ne potrebuje toliko rib in zato jih mnogo izvaža. Največ rib pojedo rumunski kmetje. V nasprotju s kmeti drugih evropskih držav so rumunski navdušeni za ribe. Jelo jih sveže s polento, posušene ali prekajene. Romunskim kmetom so ribe vsakdanja hrana.

Topla obleka važnejša od kurjave

Letos je nam mraz dolgo prizanašal. Šele zadnje dni smo ga nekoliko začutili. Zapihala je burja in čeprav se giblje temperatura okrog ničle, je nas začelo zebsti. Toplo jesensko solnce je nas letos razvadilo, da smo mraz tembolj začutili, čeprav ga v resnici še ni. Jesenski prehodni tedni med poletjem in zimo so za prehlad najnevarnejši. Nevarnost, da se človek prehladi, pa ni tako velika zunaj kakor v stanovanju. Če se hočemo tej nevarnosti izogniti moramo polagati vso važnost na obleko. Treba se je prehodnemu času pirlagoditi in temu primerno oblačiti. Najnevarnejši je namreč čes, ko začnemo doma kuriti, in ko sobe še niso pregrete.

Narava sama je nam letos pripomogla, da smo lahko znatno odgolili začetek kurjenja peči. S tem smo si prihranili precej kurjave, ki nam bo prišla prav pozneje, ko pritisne mraz. Zdaj je čas, ko je treba posebno paziti na to, da se prav oblačimo. Vsem ljudem sicer ni treba nositi toplejših oblek, ker niso vsi enako podvrženi prehladu. Kdor se mnogo giblje na prostem, ne rabi toplega perila in obleke. Gospodinje, ki so navadno od jutra do večera na nogah, postopne ohladitve sob skoraj sploh ne čutijo. Vse drugače je pa pri tistih, ki presede po cele ure za pisalnimi mizami. Te začne jeseni zabsti, če niso primerno oblečeni. Topla obleka je jeseni važnejša od kurjave, ker nas obvaruje prehlada.

ČAROVNIK IN NJEGOV SINKO

Čarovnik se obrne k občinstvu in pravi:

— Tako, zdaj pa prosim cenjeno občinstvo, naj pride kdo k meni na oder, da se prepriča, da tu ne gre za sleparijo. No, ti mali, pridi ti. Saj me nisi še nikoli videl, jeli?

— Ne, očka, še nikoli, — odgovori deček.

Radio Ljubljana

7.30: Pesmi in napevi. 8.00: Napoved časa — poročila v italijanščini. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Operna glasba. 13.00: Napoved časa — poročila v italijanščini. 13.15: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.20: Pisano glasbo vodi dirigent Segurini. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.15: Koncert violinista Leona Pfeiferja — pri klavirju Marijan Lipovšek. 14.40: Na harmoniko igra Vlado Golob. 15.00: Poročila v slovenščini. 17.15: Koncert sopranistke Ksenije Kušej. 17.35: Koncert pianistke Marije Di Salvo. 19.00: »Govorimo italijansko« — poučuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Komorna glasba. 20.00: Napoved časa — poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.45: Radio za družino. 21.30: Znane pesmi vodi dirigent Zeme. 22.00: Koncert vodi dirigent Narducci. 22.45: Poročila v italijanščini.

Zahvaljujem

se vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so mu darovali krasno cvetje, ga spremili na njegovi zadnji poti in se kakorkoli spomnili dragega

Staneta

V Ljubljani, 24. novembra 1942.

NASTJA ŽGUR

†

Po kratki težki bolezni nas je zavedno zapustila naša ljubljena mama, stara mama, tašča, sestra in teta, gospa

Marija Černe

roj. Bizjan

posestnica in vdova po poštnem upokojencu

dne 23. novembra t. l., previdena s sv. zakramenti za umirajoče.

Pokopali jo bomo v sredo, dne 25. novembra 1942 ob 3. uri popoldne iz kapelice sv. Krištofa na Žalah k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 23. novembra 1942.

RODBINA ČERNE in sorodstvo

†

Naznanjamo žalostno vest, da nam je umrl naš ljubljeni mož, dobri oče in tast, gospod

JANČIGAJ VALENTIN

železniški uradnik v pokoju

Pokopali ga bomo v četrtek, dne 26. novembra 1942 ob 3. uri popoldne z žal — kapelice sv. Frančiška — s Sv Križu.

Ljubljana, dne 24. novembra 1942.

Žalujoče rodbine:

JANČIGAJEVE, ing. HROVATIN, geom. ČERNE, KONONENKO

P. G. Wodehouse: 33

PODJETNI SAM

Humoristično roman

»Halo, Dolly!« je zaklical gospod Twist.

»Halo!« je z resnim glasom odzdravilo dekle.

»Leto dni bo že, kar vas nisem videl,« je gospod Twist nadaljeval. »Kdo bi si mislil, da še živite v tem koncu. Vzemite si stol.«

Gostja je sedla.

»Tako mi očeta, Chimp!« je rekla deklina, medlo, a radovedno ogledujoč njegove brke. »Kdaj vraga ste si omislili te nasmoljene mustače?«

Gospod Twist, z drugim imenom Chimp, si jih je ničemerno zavihal. Treba je omeniti, da se ga je bil vzdevek »Chimp« (skrajšava iz »šimpanza«), pod katerim ga niso poznali samo bližnji prijatelji, ampak tudi vsi uradniki ameriške policije, ki bi jih bilo srečanje z njim močno razveselilo, prijel že v začetku njegove kariere, zaradi nekih opičjih posebnosti, ki jih je kritika ugotavljala v črtah Twistovega obličja.

»Niso napačni, kaj?« je vprašal, z očitno samodopadljivostjo se gladeč po brkih. Ti pa denar so bili edino, kar ga je veselilo na svetu.

»Nič jim ni reči,« je odgovorilo dekle. »In ker veste, da se vsak trenutek lahko znajdete v kletki, je postavljanje z brki več ko upravičeno, dokler je kaj časa zanj.«

Gospoda Twista so te besede nekoliko potrle. Šale na rovaš njegovih brkov mu niso všeč, kakor tudi ne vsiljivi namigi o »kletki«. Dekletovo resasto vedenje ga je vobče osupljalo. Doro Gunnovo je od nekdaj poznal kot živahno in solnčno dušico, ki si je skoraj ni mogel zamisliti s temi stisnjenimi ustnicami in mrkimi očmi.

Dekle se je ta čas oziralo po sobi. Zdajci pa je osupnila.

»Kaj pomeni to?« je vprašala in z držajem solnčnika pokazala napis, ki je krasil šipo.

»»Detektiv« se je prizanesljivo in ponosno nasmehnil. Imel se je za moža veleumnih domislekov, in ta, da je nastopal v preobleki zasebnega policista, se mu je zdel zmerom izredno srečen.

»Navadna kamuflaža,« je rekel in se privzdignil na petah. »Prekleto koristno je, če imaš takle napis, da te krije. Ljudje potem niso tako vsiljivi z vprašanji.«

»Name ne vpliva kdo ve kako močno,« ga je Dolly opozorila. »Prišla sem namreč baš z namenom, da vas nekaj vprašam. Povejte, Chimp, ali se mi upate priznati vso resnico, ne da bi mrdnili?«

»Dolly, mislim, da sva dovolj dobra znanca.«

»Da, saj zato tako pravim. Nu torej, prišla sem, da zvem od vas važne reči. Ali naju kdo sliši?«

»Živa duša ne.«

»Kaj pa pisarniški sluga?«

»Tu ni pisarniških slug. Kaj pa mislite? kdo sem postal ... Pierpont Morgan nemara?«

Ko jo je tako pomiril, je mlada ženska izvlekla elegantno rutico, izdelek tvrdke Harrod & Co., od katere se je bila (namreč rutica!) ločila brez slovesa in brez lastnikovega privoljenja.

»Chimp,« je rekla in si otrla solzo, »nesrečna sem!«

Chimp Twist ni bil tak človek, da bi bil mogel s prekrižanimi rokami gledati nesrečno lepotico. Stopil k nji in jo prijazno pobožal po rami.

Dolly se je živahno odmaknila.

»Pri miru me pustite z rokami,« ga je dostojanstveno pokorala. »Zdaj sem poročena žena.«

»Poročena?«

»Seveda. Od pred včerajšnjim. S Soapyjem Molloyem sem se poročila.«

»S Soapyjem!« je presenečeno vzkliknil gospod Twist. »Kaj vam je pa bilo, da ste se šli možit s tem bedakom?«

»Bodite tako prijazni in ne imenujte mojega moža bedaka,« je hladno odgovorila mlada ženska. »Če sami ne veste, kaj se spodobi, vas moram jaz opomniti.«

»Bedak je!« je odločno ponovil »detektiv«.

»Pa ni!« je Dolly odvrnila. »Jaz vsekako mislim, da ni, in to naj vam zadostuje. Prav zaradi njega prihajam.«

Gospod Twist je sam pri sebi še vedno mozgal o tej nerazumljivi možitvi.

»Ne razumem in ne razumem,« je rekel in zmajal z glavo. »Ko sem pred nekaj tedni govoril s Soapyjem, mi ni nič omenil o tem, da bi vas bil srečal.«

»Takrat se tudi še nisva bila videla. Srečala sva se pred kakimi desetimi dnevi. Šla sem po Haymarketu in s strani opazila dobro oblečenega mladega človeka, ki jo je ubiral za menoj ... Jela sem se hliniti, kakor da me obhaja slabost ...«

»Še vedno na istem konjičku, kaj?« je vprašal gospod Twist in pomežiknil.

»Saj veste, da me ta najbolje nosi!« je Dolly malomarno odvrnila.

Chimp je prikimal. Dora Molloy (bližnji prijatelji so jo poznali kot »onesveščeno Dolly«) je bila v svoji »posebnosti« neoporečna umetnica. Navadila se je bila, da je na ulici nezavestna omahovala tujim ljudem v naročje in jim v tem, ko so ji skušali pomagati, izmikala listnice.

To je pomenilo kjer koli na svetu bogat vir dohodkov.

»Ko sem pa videla, da imam opravka s Soapyjem,« je nadaljevala mlada ženska, »sem takoj večela, da mi ne ostane drugega kakor stopiti z njim nekam na prigrizek in na majhen razgovor. Fant mi je bil že od nekdaj všeč, veste ... In že dolgo sva se čutila oba tako zapuščena v tem Londonu ...

Urejuje: Davorin Ravljen — Izdaja za konzorcij »Jutra«: Stanko Virant — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran — Za inseratni del je odgovoren: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani